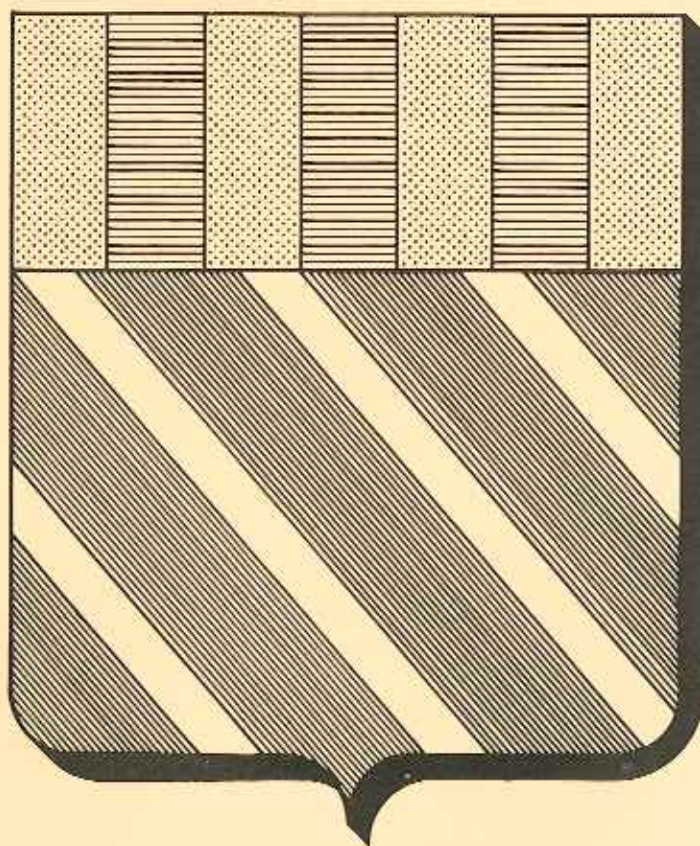

TOPONYMIE VAN 'S-HEERENHOEK

door
P. S. G. Raas

Uitgave van de
Heemkundige Kring De Bevelanden
1980

ERRATUM

De onderschriften van afbeelding
16 op bladzijde 63 en afbeelding
17 op bladzijde 65 zijn door de
drukker verwisseld.

TOPONYMIE VAN 'S-HEERENHOEK

**TOPONYMIE
VAN
'S-HEERENHOEK**

door
P. S. G. Raas

Uitgave van de
Heemkundige Kring De Bevelanden
1980

INHOUD

	pag.
<i>Voorwoord</i>	7
1. <i>Inleiding</i>	9
1.1. Algemeen	9
1.2. Bronnen	10
1.3. Landmaten	11
1.4. Historische geografie	11
2. <i>Namen van het dorp, de polders en de buurtschappen</i>	14
2.1. Inleiding	14
2.2. Namen	14
3. <i>Waternamen</i>	19
3.1. Inleiding	19
3.2. Namen	19
4. <i>Namen van veldhoeken</i>	24
4.1. Inleiding	24
4.2. Namen	25
5. <i>Namen van percelen en tiendhoeken</i>	29
5.1. Inleiding	29
5.2. Namen van percelen en tiendhoeken waarvan de ligging bekend is	29
5.3. Namen van tiendhoeken met onbekende ligging	45
5.4. Namen van percelen waarvan de ligging niet meer bekend is en foutieve namen	49
6. <i>Straat-, weg- en dijknamen</i>	51
6.1. Inleiding	51
6.2. Namen	51
7. <i>Boerderij- en huisnamen</i>	62
7.1. Inleiding	62
7.2. Namen	62
<i>Bijlagen</i>	
1. Lijst van personen die geïnterviewd zijn over veldnamen	69
2. Index op de familienamen	71
3. Index op de toponiemen van 's-Heerenhoek	72
4. Herkomst van de afbeeldingen	79
5. Kaart van de bebouwde kom	80
6. Kaart van de hele gemeente	(losse bijlage)

TEN GELEIDE

Goede wijn behoeft geen krans, maar dit boekje verdient zeker een inleidend woord. Allereerst, omdat wij de heer Raas van harte willen danken voor het vele werk door hem verzet – voor het uitstekende resultaat daarvan – en degenen die hem medewerking verleenden voor hun bijdrage.

Over een cultuurlandschap ligt als het ware een net van namen: grondige wijzigingen in het eerste hebben een snel verdwijnen van de laatste tot gevolg. Er is een kritisch moment, waarop nog juist kan worden vastgelegd wat straks verloren zal zijn; dat ogenblik moet men waarnemen. Uit die overweging is het plan ontstaan een serie veldnamenboekjes te publiceren met betrekking tot het gebied waarmee onze Kring zich bezig houdt: de Bevelanden. 's-Heerenhoek heeft de primeur. Archiefonderzoek sloot aan op de notering van een actualiteit in liquidatie, zo werd een beeld gekregen van wat er gelcefd heeft (ten dele leeft) aan benamingen van wegen, waterlopen, akkers, hoeken, en zo verder, dat velen – niet slechts historici, naamkundigen, naamgevers en ... inwoners van 's-Heerenhoek – zal interesseren.

Wij wensen die lezers prettige ogenblikken.

Het bestuur van de Heemkundige Kring de Bevelanden.

© Heemkundige Kring de Bevelanden
Wijngaardstraat 3a, Gocs
ISBN. nr. 90 70298 06 6

VOORWOORD

In deze tijd van snelle verandering op velerlei gebied, verdwijnt veel van wat eeuwenlang behouden bleef. Tal van tradities, gewoonten en gebruiken raken in onbruik of vergetelheid. Zo gaat het ook met veel toponiemen. Waren vroeger bijvoorbeeld de perceelsnamen onmisbaar voor de boeren om hun landerijen aan te duiden, thans is dat vaak niet meer het geval. Vooral door de gewijzigde bedrijfsvoering in de landbouw, gepaard gaande met vergroting van de kavels, raken de oude perceelsnamen in onbruik. Vaak waren (en zijn) deze namen alleen in de volksmond bekend zonder dat ze ergens zijn opgetekend. Door het afnemen van het gebruik van de namen zullen ze zeker voorgoed verdwijnen als ze niet tijdig worden vastgelegd. Ook andere toponiemen dan de perceelsnamen, die vroeger algemeen in gebruik waren en ook uit schriftelijke bronnen bekend zijn, worden nu niet meer gebruikt, terwijl van namen die nog wel worden gebezigd de betekenis vaak niet (meer) bekend is.

Om een volledig overzicht te krijgen van alle toponiemen op Zuid- en Noord-Beveland, is door de Heemkundige Kring De Bevelanden in 1976 de Werkgroep Veldnamen opgericht met als taak het inventariseren en vastleggen van alle geografische namen die in gebruik zijn of in gebruik zijn geweest. In het kader van die veelomvattende taak is de voorliggende studie verricht, waarbij van verschillende kanten veel steun en hulp werd ondervonden.

Op deze plaats wil ik dan ook graag mijn welgemeende dank betuigen aan al degenen die op enigerlei wijze aan het onderzoek hebben meegewerkt. In de eerste plaats de talrijke personen, inwoners van 's-Heerenhoek en omgeving wier namen op bijlage 1 zijn vermeld, die de hun bekende namen bereidwillig hebben meegegeeld. Voorts aan de medewerkers van het gemeentearchief van Borsele te Heinkenszand, de gemeentelijke archiefdienst van Goes, het rijksarchief in Zeeland te Middelburg en het archief van het Waterschap Noord- en Zuid-Beveland te Goes, voor hun behulpzame assistentie bij het raadplegen van de verschillende archiefstukken. Ook is een woord van dank op zijn plaats aan de Gemeenteraad van Borsele en de directie van Aannemingsbedrijf Gebr. De Jonge te 's Heerenhoek voor de financiële steun die zijn aan deze uitgave verleenden.

Tenslotte wil ik de wens uitspreken dat deze eerste uitgave in de serie over de toponymie van de Bevelanden, bij velen belangstelling zal opwekken die tot daadwerkelijke medewerking leidt aan het werk van de werkgroep Veldnamen. Immers, het gestelde doel van de werkgroep zal alleen kunnen worden bereikt als velen zich hiervoor willen inzetten.

's-Heerenhoek, maart 1980.
P. S. G. Raas

1. INLEIDING

1.1. ALGEMEEN

Toponiemen zijn aardrijkskundige namen die betrekking hebben op alle delen van het ons omringende landschap. Niet alleen namen van steden, dorpen en gehuchten worden daaronder begrepen, maar ook van bouw- en weilanden, moerassen, sloten, plassen, bossen, hoogten, laagten, percelen, wegen, dijken gebouwen, enz. Kortom: alles wat „in het veld” voorkomt, vandaar ook de vaak gebruikte term „veldnamen”.

Deze namen op te sporen in het gebied van de voormalige gemeente 's-Heerenhoek, zowel bij de bevolking als in de archieven, was het doel van het onderzoek. Daarbij is volledigheid nagestreefd, hoewel het vanzelfsprekend niet uitgesloten is dat in niet-geraadpleegde archieven nog onbekende namen voorkomen, of dat van reeds bekende namen nog oudere vermeldingen bestaan. De gevonden namen zijn de bouwstenen van deze studie; ze zijn onderverdeeld in de volgende groepen:

1. Namen van het dorp, de polders en de buurtschappen.
2. Waternamen.
3. Namen van veldhocken.
4. Namen van percelen en tiendhocken.
5. Straat-, weg- en dijknamen.
6. Boerderij- en huisnamen.

Elke groep is in een afzonderlijk hoofdstuk beschreven, waarbij het volgende wordt opgemerkt.

Met uitzondering van de namen van percelen en tiendhoeken waarvan de ligging bekend is (hoofdstuk 5, paragraaf 2) is elke groep van namen in alfabetische volgorde beschreven. Voor het beschrijven van de namen in hoofdstuk 5.2. in numerieke volgorde, is gekozen om de ligging van de percelen gemakkelijk op de kaart (bijlage 6) te kunnen terugvinden. De nummering op de kaart is van boven naar onder en van links naar rechts, aldus de ligging van de polders en de veldhocken volgend. Bij de beschrijving van de namen die alfabetisch zijn gerangschikt, is, voor zover van toepassing, steeds uitgegaan van de huidige naamgeving.

Vooruitlopend op de beschrijving van de namen zelf, is hier een enkel woord op zijn plaats over de talrijke namen die samengesteld zijn met het woord blik (de blikken, 't blik, de blikweie, etc.). Hoewel die namen oorspronkelijk als soortnaam golden, zijn ze thans anders van karakter, het zijn echte toponiemen geworden. Dit kan worden geconcludeerd uit het gebruik dat er heden van wordt gemaakt. Bovendien is nu geen echt „blik” meer aanwezig; door de verbeterde waterhuishouding van de polders behoren ondergelopen weilanden tot het verleden. De oude namen blijven echter in gebruik.

Bij de noten zijn de volgende afkortingen gebruikt:

- GA = Gemeentearchief
RA = Rijksarchief
WNZB = Waterschap Noord- en Zuid-Beveland.

1.2. BRONNEN

Het onderzoek naar de namen die nog bij de bevolking bekend zijn, is als het belangrijkste deel van het onderzoek te beschouwen omdat juist deze bron van informatie in snel tempo verdwijnt. De oude namen worden niet meer doorgegeven aan de jongere generaties, hetgeen vroeger wel het geval was.

De keuze van de te enqueteren personen is op grond van persoonlijke kennis bepaald. Alle (oud-)landbouwers die al langere tijd hun bedrijf in of nabij 's-Heerenhoek uitoefenen, zijn ondervraagd. Bovendien is iedereen waarvan verwacht kon worden dat hij namen zou kunnen weten (vaak oud-werknemers uit de agrarische sector) eveneens benaderd voor een ondervraging. Op die manier zijn ruim tachtig personen geïnterviewd. De interviews zelf zijn uitgevoerd aan de hand van de topografische kaart schaal 1 : 10.000, die voor dit werk het meest geschikt is vanwege het goede overzicht en de tevens aanwezige voldoende detaillering. Kadasterkaarten bieden voor dit werk te weinig algemeen overzicht, nodig voor een gemakkelijke oriëntering, en missen vele kenmerkende topografische details. De kadastrale kaarten zijn wel gebruikt voor het inschrijven van alle genoteerde namen.

In sommige gevallen werden voor eenzelfde naam, door verschillende personen, ook verschillende percelen aangewezen. Soms kon door een nadere bespreking dit verschil worden geëlimineerd. In twijfelgevallen is de keuze van het bij de naam behorende perceel bepaald op de meest aannemelijke opgave.

De schriftelijke bronnen waaruit is geput, zijn talrijk en vaak omvangrijk. Als belangrijkste zijn aan te merken de registers uit het plaatselijke rechterlijke archief van vóór 1811¹. Van 's-Heerenhoek is dit archief volledig doorgewerkt en van Heinkenszand de stukken van vóór 1680. (Tot + 1670 hoorde 's-Heerenhoek onder Heinkenszand).

Naast bovengenoemde registers zijn vele andere archiefstukken geraadpleegd waarvan verwacht werd dat ze namen konden bevatten. De belangrijkste groepen daarvan zijn:

- Alle bewaard gebleven overlopers van de polders Borsssele, Nieuwe Kraayert, West-Kraayert en Nieuwe West-Kraayert;
- De oudste rekeningen van de Nieuwe Kraayertpolder en van de Borssselepolder;
- De taxatieboekjes van de tienden die jaarlijks werden opgemaakt en die vanaf 1811 bewaard zijn gebleven². Deze boekjes bevatten ook tiendhoeken buiten 's-Heerenhoek omdat de totale gezamenlijke oppervlakte van de hoeken aanzienlijk groter is dan het gehele grondgebied van 's-Heerenhoek;
- De tiendenregisters en andere stukken uit het archief van het administratiekantoor Lenshoek te Kloetinge;

¹ Deze registers berusten in het Rijksarchief te Middelburg en zijn beschreven door Dr. L. W. A. M. Lasonder in: „De Archieven van de rechtbanken, weeskamers en notarissen, die over het tegenwoordige grondgebied der provincie Zeeland gefungeerd hebben. De Zeeuwsche eilanden, 's-Gravenhage, 1914.” Bij de verdere aanhaling zijn de registers alleen aangegeven met het nummer uit genoemde inventaris, b.v. „Lasonder 2747”.

² Aanwezig in het gemeentearchief van Borsssele: Archief van de gemeente 's-Heerenhoek. Doos nr. 141. De daaruit genoemde namen zijn allen uit het boekje van 1811. Alle verdere aanhalingen zijn kortheidshalve aangeduid als „Tiendenboekje 1811”.

Voorts zijn vele stukken geraadpleegd uit de volgende archieven:

- Het archief van de families Brouwer, later Van Watervliet en De Perponcher Sedlnitzky;
 - Het archief van de voormalige gemeente 's-Heerenhoek;
 - Het Stedelijk archief van Goes;
 - Het archief van de ambachtsheerlijkheid 's-Heer Arendskerke c.a. waartoe 's-Heerenhoek behoorde;
 - Het archief der gemeene tiendeigenaren in Zuid-Beveland;
- Ook tal van losse geschreven stukken, zowel uit de verschillende archieven als uit particulier bezit, zoals veldboeken, koopakten, pachtcontracten, enz. zijn op namen nagezocht. Voorts:
- Diverse kaarten uit de verzameling kaarten, door Hingman beschreven;
 - Verschillende kaarten uit de „Inventaris van kaarten en teekeningen” door C. de Waard;
 - Kaarten uit het archief van de Rijkswaterstaat in Zeeland;
 - De oudste kadastrale kaarten en registers;
 - Gedrukte kaarten en tekeningen.

Bij de laatst vermelde groep van bronnen is nog het volgende van belang. In vele historische en toponymische publikaties wordt verwezen naar de bekende gemeente-atlas van Zeeland door J. Kuiper, in 1871 uitgegeven te Leeuwarden. De kaarten in die atlas zijn getekend naar de eerste uitgave van de topografische kaart en derhalve niet oorspronkelijk. Om die reden zijn alleen verwijzingen naar de topografische kaart opgenomen en niet naar het kaartje van Kuiper, dat als afbeelding 2 is opgenomen. Overigens zijn verwijzingen naar gedrukte kaarten niet in de noten opgenomen. Daar deze kaarten algemeen bekend zijn is volstaan met een korte aanduiding in de tekst.

1.3. LANDMATEN

Vóór de definitieve invoering van het stelsel van decimale maten in 1820, werd in Zeeland als oppervlaktemaat voor het land gebruikt het gemet (meervoud: gemeten) en als lengtemaat de roede, onderverdeeld in 12 voeten van elk 12 duimen. Een gemet heeft een oppervlakte van 300 vierkante roeden. Voor alle polders waarin 's-Heerenhoek is gelegen gold de Schouwse maat. In de oude polders van Zuid-Beveland was de Blooise maat van kracht. De Schouwse roede heeft een lengte van 3,72743 meter. Een vierkante roede heeft dus een oppervlakte van 13,893734 m², zodat een gemet 0.41.68 ha groot is.

1.4. HISTORISCHE GEOGRAFIE

Het grondgebied van 's-Heerenhoek is vrij jong. De oudste polder, de Nieuwe Kraayert, dateert van 1612. Na die inpoldering volgen de andere snel op elkaar. Reeds in 1616 wordt Borssele herdijkt. In 1642 wordt de West-Kraayert aangevonden en in 1676 de Nieuwe West-Kraayert. Dit zijn de vier polders waarin 's-Heerenhoek ligt. Vóór 1612 was de situatie van westelijk Zuid-Beveland lange tijd ongewijzigd. De laatste inpoldering vóór de Nieuwe Kraayert was die van de

Louisepolder in 1554. Afbeelding 1 geeft een overzicht van de betreffende inpolderingen.

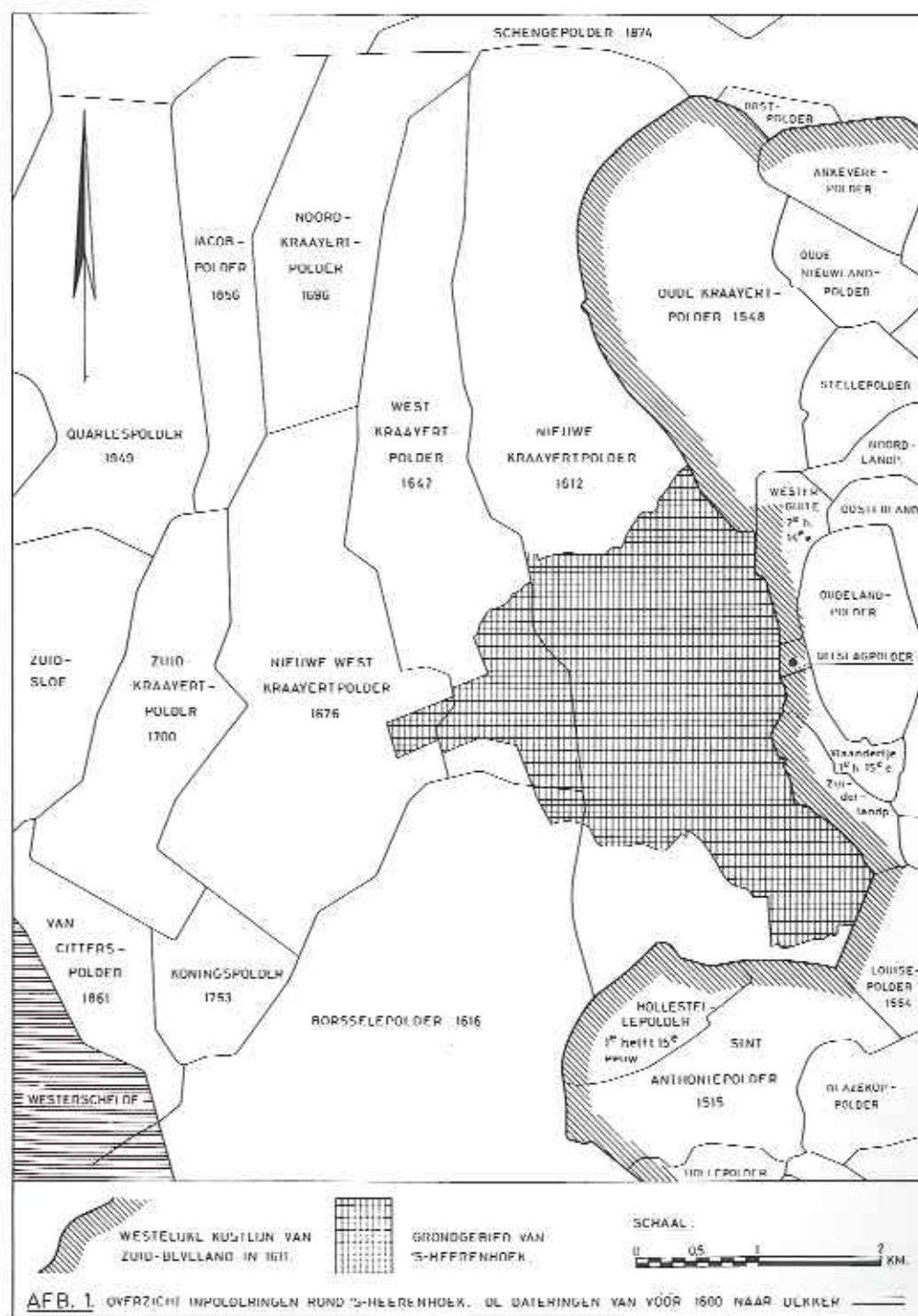
Hoewel het oorspronkelijke patroon van de wegen en de verkaveling in de polders nog steeds in hoofdzaak aanwezig is, is er sedert het ontstaan toch al veel gewijzigd. Zo is met name een groot aantal kreekrestanten verdwenen door ophoging en egalisatie. Een betere ontwatering heeft er toe bijgedragen dat vele laag gelegen percelen ook als bouwland gebruikt kunnen worden. Mede door genoemde factoren zijn vele van de juist voor 's-Heerenhoek zo karakteristieke „blikweiden” thans geheel verdwenen, wat een sterke verarming van het landschap betekent.

Tot 1927 was het wegenpatroon van de polders nog hetzelfde als bij de inpolderingen. In dat jaar werd de spoorlijn aangelegd. In 1937 volgde de aanleg van de Middelburgsestraat. Daarna volgden, ten behoeve van de dorpsuitbreiding, in 1948 en 1951, de Burgemeester Van Horschstraat en sinds 1959 de straten tussen de Kuypersdijk en de Nassauweg, het zogenaamde „Plan Oost”. In de zestiger jaren werd, in twee fasen, de Sloeweg aangelegd. Binnen afzienbare tijd zal worden begonnen met het uitbreiden van de oude dorpskom in de Borssele polder.

betreffende in-

kaveling in de
an toch al veel
enen door op-
n dat vele laag
door genoemde
„blikweiden”
betekent.

als bij de in-
de aanleg van
uitbreiding, in
straten tussen
In de zestiger
tijd zal worden
polder.

Afb. 1. Overzicht inpolderingen.

2. NAMEN VAN HET DORP, DE POLDERS EN DE BUURTSCHAPPEN

2.1. INLEIDING

Hoewel deze categorie weinig namen omvat, moet ze toch als een afzonderlijke groep worden gezien, namelijk als namen van *woonplaatsen*. In oude doopboeken bijvoorbeeld is als woonplaats vaak alleen de polder of de buurtschap vermeld waar men woonde en niet het ambacht waartoe men behoorde. De beschrijving van de namen is in alfabetische volgorde, uitgaande van de huidige naamgeving in de officiële spelling.

2.2. NAMEN

Borsselepolder

De naam Borssele is al zeer oud. Reeds in de tiende eeuw werd de naam genoemd, waarmee een aantal eilanden werd aangeduid die zich uitstrekten van het huidige Borssele tot voorbij Hoedekenskerke. De naam is al door velen verklaard. Op slechts enkele van die verklaringen wordt hier nader ingegaan.

In de middeleeuwen werd de naam op veel verschillende manieren geschreven. Enige door J. Boonman genoemde voorbeelden zijn: Brumsale, Brinsila en Bersalia¹. Als betekenis van de naam denkt hij aan: plaats van de branding. Hoewel naamsverklaringen door Hollestelle vaak slechts op gissing en fantasie berusten, is zijn verklaring van Borssele toch wel waard om genoemd te worden. Volgens hem „kan met Brumsale ook zijn bedoeld het brommende verblijf, naar het gedruis of gebrom der woelige zee, naar het geluid, dat alsnog bij elken kustbewoner is bekend”². M. Gysseling plaatst bij het eerste lid van de naam Borssele een vraagteken. Het tweede deel van de naam „sali” betekent volgens hem: „uit slechts één ruimte bestaand huis”³.

Nadat in 1532 het oude West-Borssele definitief ten onder ging, werd de huidige polder in 1616 op dezelfde plaats bedijkt en kreeg ook de oude naam.

Cingeldijk

Op de eerste uitgaven van de topografische kaart (tot en met die van 1904) is de bebouwing onder aan de dijk onder deze naam als aparte buurtschap aangegeven. Op latere uitgaven komt de naam niet meer voor. Zie voor de dijknaam hoofdstuk 6. Cingel betekent in het middelnederlands o.a. buitenzijde, grens van het gebied.

¹ J. Boonman, *Toponymie der gemeinden Borssele, Driewegen-Coudorpe, Oudelande und Ovezande*. Onuitgegeven scriptie, Nijmegen - Ovezande, 1966. Blz. 31.

² A. Hollestelle, *De Honte en het eiland Borssele*, Tholen, 1907. Blz. 116.

³ Maurits Gysseling, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*. 1960. Deel I, blz. 168.

1865.

008 Banders. 871 Tonnens.

Uitgave van Hugo Sprunger te Leeuwarden

Afb. 2. Kaartje van 's-Heerenhoek in: J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland. Vijfde deel Zeeland. Leeuwarden, 1871.

Driedijk

Op alle uitgaven van de topografische kaart van vóór 1970 staat Driedijk als aparte buurtschap aangegeven. (Op de uitgave van 1962 is de naam niet op de juiste plaats vermeld). Hoewel vroeger daar inderdaad een aantal woningen stond, is thans daar nog slechts één boerderij van over. Van een buurtschap is dan ook nu geen sprake meer. Zie verder de gelijknamige dijknaam in hoofdstuk 6.

's-Heerenhoek

's-Heerenhoek heette in het begin Calishoek. In de registers van het plaatselijk gerecht wordt tot omstreeks 1674 steeds die naam gebruikt, zij het met nogal wat variatie in de spelling. Calenshouck wordt vaak geschreven, maar ook Caleshouck, Calishouck, etc. Op de Visscher-Romankaart uit 1655 staat Calishoek. De eerste keer dat in het rechterlijk archief de naam 's-Heerenhoek voorkomt, is in een akte uit 1673, waarin beschreven is de verkoop van „een huys gestaen binnen 'S heeren-hoek”⁴. In later tijd worden de namen Calishoek en 's-Heerenhoek door elkaar gebruikt, waarbij echter de laatste naam steeds frequenter wordt gebezigd. Ook wordt enige keren de benaming Ambachtsheerenhoek gebruikt⁵. In 1677 is ook een keer vermeld „Schepenen van den Heerenhoek”⁶.

In de doopboeken van de Nederlands Hervormde Kerk wordt tot 1674 zonder uitzondering de naam Calishoek (met varianten) gebruikt. Tussen 1674 en 1707 worden de namen Calishoek, Ambagtsheerenhoek, 's-Heerenhoek en ook wel kortweg den hoek, door elkaar gebruikt. Na 1707 komt in het doopboek alleen nog de naam 's-Heerenhoek voor⁷. J. van der Baan meldt dat reeds in 1655 de naam 's-Heerenhoek gebruikt werd⁸, terwijl ook A. de Smit bericht dat die naam reeds werd gebruikt „nog voor het een zelfstandige gemeente werd”⁹.

De plaatselijke uitspraak van Calishoek is Killers'oeck, wat ook thans nog bij de oudste inwoners bekend is. Die naam wordt ook gevonden in een brief van Burgemeester en Wethouders aan de Commissaris des Konings d.d. 18 mei 1858, waarin zij meldden: „de oudsten of oorspronkelijken naam is volgens ingewonnen informatie Killeshoek, omdat hier een kil lag waar de schepen doorvaarden waarvan de laagte nog zichtbaar is, en nu het Paardegat wordt genoemd”¹⁰. Naar mijn mening is deze naamsverklaring onjuist. De naam Kalishoek komt als plaatsnaam ook voor in Noord-Brabant en in West-Vlaanderen (België). De Vries¹¹ acht de betekenis van die naam niet geheel duidelijk. Hij oppert: „Mag men denken aan het woord kalis, „bedelaar” en betekent het dus een armelijk buurtje?” In ons geval zal deze verklaring inderdaad juist zijn en wel om de volgende redenen: In Calishoek ligt „de Zevenkoten”. De betekenis daarvan is armelijke buurt. (Zie de behandeling van die naam bij Benedenstraat). Zowel Calishoek als Zevenkoten

⁴ Lasonder 2752, fol. 3v.

⁵ Lasonder 2809, fol. 114v (1668) en Lasonder 2752, fol. 11 (1677).

⁶ Lasonder 2752, fol. 11v.

⁷ P. A. Harthoorn, Wanneer werd Calishoek 's-Heerenhoek? In: Van Zeeuwse Stam, nr. 14, juli 1975.

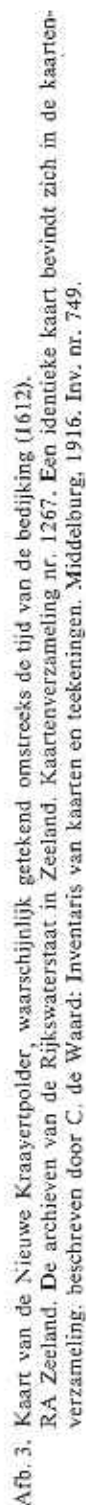
⁸ De Navorscher, XVI (1866), blz. 329.

⁹ A. de Smit, De burgerlijke en kerkelijke geschiedenis van 's-Heer Arendskerke. 's-Heer Arendskerke, 1957. 1e deel, blz. 12.

¹⁰ GA Borsele. Archief van de gemeente 's-Heerenhoek. Inv. nr. 134.

¹¹ Dr. J. de Vries, Woordenboek der Noord- en Zuidnederlandse plaatsnamen. Utrecht/Antwerpen, 1962.

plaatsnamen. Utrecht/Ant-

betekenen dus hetzelfde, namelijk armoedige buurt. Deze mening wordt sterk ondersteund door het feit dat in 's-Heerenhoek ook de naam Rijkebuurt voorkomt. Het is een bekend gegeven in de toponymie dat namen met een tegengestelde betekenis vaak in elkaars nabijheid voorkomen.

De namen 's-Heerenhoek en Ambachtsheerenhoek zijn ontstaan doordat de „hoek” in de Borsselepolder waarin het dorp is gebouwd, toebehoorde aan de ambachtsheren van 's-Heer Arendskerke.

De door J. Bijlo uit „De Nederlandsche Leeuw” aangehaalde naamsverklaring van Calishoek en 's-Heerenhoek¹², later ook weergegeven door De Smit¹³, raakt m.i. kant noch wal. Volgens die verklaring zou een *calis* „een door schapen zeer betrapten weg” zijn en zou *heer* „uit Heed, Hoede voortgevlodt en in Zeeland doorgaans betekenende een waard of voorschot dat den dijk behoed” zijn.

De Kraayertpolders

Van de zes Kraayertpolders in westelijk Zuid-Beveland horen er drie gedeeltelijk tot het grondgebied van 's-Heerenhoek: de Nieuwe Kraayert-, West-Kraayert- en Nieuwe West-Kraayertpolder. Ze danken hun naam aan een vroegere zandplaat die ter plaatse van de polders lag¹⁴. Op de oudst bekende kaart van de Nieuwe Kraayertpolder (afb. 3) is de spelling Nieuwe Craeyen Polder. Op de kaarten van Visscher-Roman uit 1655 en Hattinga uit 1753 is de schrijfwijze Crayert. In de transportakten is de spelling nogal wisselend; Craeiyaert, Craeyart, Craiaert, Cracijer zijn tot 1800 enige van de meest voorkomende schrijfwijzen. Rond 1800 schrijft men meestal Craejert en Crayert. De eerste topografische kaart (1864) vermeldt Kraaijert; op latere kaarten komt ook wel Kraaiert voor. Thans bezigt men meestal Kraayert.

Over de betekenis van deze poldernaam is niets met zekerheid bekend. Mogelijk houdt de naam verband met het middelnederlandse woord *craeyen*, dat de betekenis heeft van kraaien, schreeuwen en roepen. Dit zou dan kunnen wijzen op het geluid van de (talrijk) aanwezige vogels. Cracyer is ook de naam van een bepaald scheepstype.

Rijke buurt

Deze oude naam is zeer algemeen bekend voor de buurschap rond de Nassauweg en voor die weg zelf. De naam komt reeds in 1641 voor, waar dan sprake is van landen „gelegen bij de Rijke buerte”¹⁵. In de volgende eeuwen wordt de naam vaak in wisselende spelling vermeld, ook wel als Rijken beurse wegh¹⁶. De oorsprong van de naam is niet bekend. Het is echter waarschijnlijk dat er verband bestaat met de oude naam voor 's-Heerenhoek, Calishoek, wat arme buurt betekent. De naam staat niet alleen voor de buurschap en de weg, ook enkele percelen worden zo genoemd.

¹² J. Bijlo, Het drama in de Pastorie, of de predikantenmoord te Driewegen in den jare 1687. Ierseke (1908), blz. 9.

¹³ De Smit, 's-Heer Arendskerke, 1e deel, blz. 37.

¹⁴ Dr. C. Dekker, Zuid-Beveland. De historische geografie en de instellingen van een Zeeuws eiland in de middeleeuwen. Assen, 1971. Blz. 225.

¹⁵ Lasonder 2797, fol. 215v.

¹⁶ Lasonder 2799, fol. 128v (1665).

ing wordt sterk on-
ijkebuurt voorkomt.
en tegengestelde be-

ontstaan doordat de
toebehoorde aan de

alde naamsverklaring
or De Smit¹⁵, raakt
n door schapen zeer
loei en in Zeeland
ehoed" zijn.

n er drie gedeeltelijk
-, West-Kraayert- en
n vroegere zandplaat
kaart van de Nieuwe
. Op de kaarten van
wijze Craeyert. In de
Craeyart, Craiaert,
ijfwijzen. Rond 1800
afische kaart (1864)
t voor. Thans bezigt

erheid bekend. Moge-
bord craeyen, dat de
lan kunnen wijzen op
de naam van een be-

p rond de Nassauweg
aar dan sprake is van
uwen wordt de naam
urse wegh¹⁶. De oor-
ijk dat er verband be-
arme buurt betekent.
ook enkele percelen

ewegen in den jare 1687.

stellingen van een Zeeuws

3. WATERNAMEN

3.1. INLEIDING

Het aantal waternamen in 's-Heerenhoek is gering omdat, naast de grote oppervlakte „blikken” die alleen 's winters onder water stonden, er betrekkelijk weinig water voorkwam. Van gegraven wateren zijn slechts twee namen gevonden: Den dorpswatergang en De parochieput. Alle andere wateren met een naam zijn natuurlijke stroomgeulen en kreek en het overblijfsel daarvan.

De namen zijn beschreven vanuit de huidige situatie, waarbij als eerste de officiële naam is vermeld en daarna de dialectvorm, als de naam nu nog wordt gebruikt. Namen die alleen uit schriftelijke stukken bekend zijn, staan vanzelfsprekend alleen in de daarin voorkomende spelling.

3.2. NAMEN

Den dorpswatergang

Deze benaming kan men eigenlijk meer zien als een soortnaam dan als echte toponiem. De oudste vermelding dateert pas van 1802¹. De watergang liep aan de noordzijde van het kerkhof, achter de percelen die ten zuiden van de Prins Hendrikstraat liggen. Op het minuutplan van het kadaster uit 1832 komt de watergang als afzonderlijk perceel niet voor.

't Heerengat ('t Hêrchat)

Op de kaart van de Nieuwe Kraayertpolder uit 1612 (afb. 3) komt deze naam reeds voor, voor het water dat de scheiding vormt tussen de ambachten 's Heer Arendskerke en Heinkenszand. Ook nu is de naam nog bekend als veldnaam voor de weilanden, gelegen in de bedding van deze voormalige kreek. Uit het feit dat de naam ook voorkomt in de Oude Kraayertpolder die bedijkt is in 1548, blijkt dat hij al meer dan vier eeuwen oud is. Evenals dit het geval is met de naam 's-Heerenhoek, zal ook deze naam in verband staan met de ambachtsheren van 's-Heer Arendskerke e.a.

In het proces-verbaal van grensbepaling van de gemeente 's-Heerenhoek d.d. 27 januari 1819² wordt het water genoemd den Ouden Kromme kreek en de Kromme kreek. Bij de aanduidingen in transportakten wordt het water nooit met een naam vermeld omdat daarin steeds sprake is van „het scheid van ambacht”. In de overloper van de West-Kraayertpolder uit 1807 komt voor het eerst de naam het 's Heerenhoekse gat voor³. Op dezelfde plaats in de overloper van

¹ Tasonder 2747, fol. 152v.

² Aanwezig in het archief van de landmeetkundige dienst van het kadaster te Middelburg.

³ WNZB Archief van de West-Kraayertpolder. Inv. nr. 28.

1771⁴ wordt het water genoemd 's Hr. gath als afkorting van 's Heeren gath, zodat de naam 's Heerenhoeksche gat gewoon een verschrijving is en niet feitelijk heeft bestaan.

Paardengatsche Watergang (Pacrehat)

De oudste vermelding van deze naam is gevonden in het proces-verbaal van grensbepaling van de gemeente uit 1819. Daarin is de naam geschreven als Paardegat en Paardegat watergang. In de „Conditiën van de cavelinge” van de Borssselepolder uit 1616⁵ wordt de watergang slechts genoemd „den Oostwaertschen ... van de dryc principale hooftwatgangen”. Op de kaart uit 1612 van de Nicuwe Kraayertpolder staat hij aangegeven als Oovesantsche gat voor het noordelijk gedeelte van de toen nog buitendijkse kreek. Ditzelfde deel is op de Visscher-Romankaart uit 1655 genoemd Het Oude binnegat. Op alle uitgaven van de topografische kaart is de naam Paardengatsche Watergang vermeld.

Op de betekenis van de naam wordt uitvoerig ingegaan door J. Boonman in zijn verhandeling over de toponiemen van Borsssele en andere gemeenten⁶. Daarin vermeldt hij dat in de overlopers van Borsssele ook wel de naam Den Hondshil voor de watergang gebruikt wordt. Deze mening berust echter op een verkeerde interpretatie van de tekst van de overlopers, daar de naam Hondshil niet die is van de watergang zelf, maar van een daarnaast gelegen weiland. Overigens geraakt hij niet tot een bevredigende naamsverklaring.

Ook Schönfeld behandelt een aantal „paard”-namen en tekent daarbij aan: „Van een zuidelijk paert(s) (b.v. peerts block) = nml. pertse „grenspaal” ... vindt men in 't Noorden geen bewijzen.” Daar ons Paardengat echter de *grens* is tussen Borsssele en 's-Heerenhoek met Ovezande en ook de oostelijke begrenzing is van het oude West-Borsssele⁷, lijkt mij echter een dergelijke betekenis niet onmogelijk. Ook op Goerec-Overflakkee komt een Paardegat voor dat de grens vormt tussen twee gemeenten⁸.

Het meest waarschijnlijk lijkt mij (wat het voorgaande overigens geenszins uitsluit), dat de naam in verband staat met de naam Pacrdemerct voor een zandplaat of schor, genoemd in een contract tusen de ambachtsheren van 's-Heer Arendskerke, Heinkenszand en Ovezande enerzijds en Anthonius van Lalaing als ambachtsheer van Borsssele anderzijds, over de grensscheiding tussen genoemde ambachten d.d. 15 augustus 1513⁹. De betreffende passage luidt: „streckende lanx ende in de oude creecke neffens Borsssele aen den zuysijde van de Pacrdemerct”.

Een aardige bijzonderheid van de naam Pacrehat is nog dat hij als carnavalsnaam voor 's-Heerenhoek wordt gebruikt.

⁴ GA Gues. Archief van de gemeente 's-Heer Arendskerke. Inv. nr. 532 f.

⁵ Opgenomen in: J. Brockema, Borsssele als ambachtsheerlijkheid en als polder (voor 1795). Archief, Vle deel, 2e stuk, uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Middelburg, 1886.

⁶ Boonman, Toponymie Borsssele, blz. 50.

⁷ M. Schönfeld, Veldnamen in Nederland. In: Mededelingen der Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde. Nieuwe reeks, deel 12, no. 1. Tweede druk, Amsterdam, 1950. blz. 99, noot 15.

⁸ Dekker, Zuid-Beveland. blz. 127.

⁹ A. J. van der Aa, Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden. Negende deel. Gorinchem, 1847. blz. 2.

¹⁰ WNZH Archief van de Oude Kraayertpolder. Inv. nr. 1. (Afschrift 17e eeuw).

n 's Heeren gath, zo-
ng is en niet feitelijk

ces-verbaal van grens-
even als Paardgat en
van de Borsselpolder
waertschen... van de
de Nieuwe Kraayert-
et noordelijk gedeelte
Visscher-Romankaart
de topografische kaart

n door J. Boonman in
re gemeenten". Daarin
e naam Den Hondshil
hter op een verkeerde
Hondshil niet die is van
. Overigens geraakt hij

en tekent daarbij aan:
e „grenspaal”... vindt
chter de *grens* is tussen
lijke begrenzing is van
ckenis niet onmogelijk.
de grens vormt tussen

de overigens geenszins
erct voor een zandplaat
en van 's-Heer Arends-
is van Lalaing als am-
g tussen genoemde am-
luidt: „streckende lanx
van de Paerdcmeret”.
og dat hij als carnavals-

532 f.
en als polder (voor 1795).
otschap der Wetenschappen.

Koninklijke Nederlandsche
eel 12, no. 1. Tweede druk.

nden. Negende deel. Gorin-

ift 17e eeuw).

Afh. 4. Toepassing van een veldnaam!

De parochieput (De parochiepit)

Hoewel dit duidelijk een waternaam is, staat hij behandeld bij de perceelsnamen (nr. 14) omdat steeds het bij de put behorende perceel met dezelfde naam werd aangeduid, én omdat de put zelf reeds lang gedempt is.

't Schuytvlodt

Reeds in de rekening over 1614 van de Nieuwe Kraayertpolder komt de naam Het oude Heynkenssantsche Schuytvlodt voor¹¹. Op een kaart uit 1634 van landerijen van Cornelis van Watervliet¹² staat aangegeven „de kreke genaempt 't Schuytvlodt loopende naer 't Heynkensantsche gadt”. In 1663 wordt genoemd „zailant liggende in de Nieuwe Craijert op Heinkenzants ambacht omtrent het Schuytvlodt”¹³.

Een schuytvlodt werd met kleine schuiten bevaren. Vooral op Walcheren is deze naam nog bekend gebleven. Een familienaam Schuytvlodt komt in Heinkenszand al in de 17e eeuw voor. Ook een tiendhoek heeft dezelfde naam als het onderhavige water (nr. 73).

De weel (De wêel)

Bekende naam die al zo oud is als de polder zelf. Het is geen „echte” weel omdat het geen restant is van een dijkdoorbraak, maar een overblijfsel van een oude

¹¹ GA Goes. Archief van de Stad Goes. Voorlopig nr. 1423.

¹² GA Goes. Archief van de families Brouwer, later Van Watervliet en De Perponcher Sedlnitzky. Inv. nr. 61.

¹³ Lasonder 2809, fol. 125.

Afb. 5. Het Paerehat in werkelijkheid.

stroomgeul. De Smit heeft hierop al gewezen ¹⁴. Nochtans vinden we in de rekening van de polder over 1614 de volgende aantekening: „Betaelt Jan Mattheeussc cum suis over de helft van acht daegen werckens, om een vate te delven in den weel bij het oude Heynkenssantsche schuytvlot, dienende tot een drinckput voor de paerden . . .” ¹⁵ In een akte uit 1658 staat genocmd „de weel genaemt 't Heynkenssantsche gat” ¹⁶.

Ook in de transportregisters komt de naam De Weel herhaaldelijk voor, maar dan wordt steeds bedoeld de evencens „onechte” weel ten zuiden van het dorp op het gebied van Ovezande, dat het Ovezandse gat werd genoemd. In de overloper van 1686 van de Nieuwe Kraayertpolder ¹⁷ wordt dat water genoemd „de weel van het Ovesantze gat”.

Op de meergenoemde kaart uit 1612 staat het water aangegeven als Appelcreke. Deze naam komt ook voor in de rekening van de bedijking van de Nicuwe Kraayertpolder ¹⁸. Later wordt de naam niet meer aangetroffen, maar wordt steeds de naam Het Heynkenssantsche gat gebruikt, welke naam ook al in de rekening van de bedijking voorkomt. Op de Visscher-Romankaart uit 1655 staat het water aangegeven als Het Heynkenssantsche binnengat voor het gedeelte in de Nieuwe

¹⁴ De Smit, 's-Heer Arendskerke. 1e deel, blz. 11.

¹⁵ Als noot 11.

¹⁶ Lasonder 2809, fol. 51.

¹⁷ GA Goes. Archief Goes. Voorlopig nr. 3192.

¹⁸ Als noot 11.

inden we in de rekening
 It Jan Mattheusse cum
 e te delven in den weel
 een drinckput voor de
 eel genaemt 't Heynken-
 herhaaldelijk voor, maar
 zuiden van het dorp op
 noemd. In de overloper
 r genoemd „de weel van
 r aangegeven als Appel-
 oedijking van de Nieuwe
 offen, maar wordt steeds
 n ook al in de rekening
 uit 1655 staat het water
 et gedeelte in de Nieuwe

Kraayertpolder en als 't Gat van Heynkens Sant voor het toen nog buitendijkse deel. Ook wordt een keer de benaming 't Heynkensants kreke gebruikt ¹⁹.

Het water wordt ook wel aangeduid als „de Visscherie”. In 1649 bijvoorbeeld: „de Visscherie gesegt 't Heynsandsche gadt ²⁰. Op 7 maart 1705 wordt de hoeve, gelegen aan dat water, verkocht. Als belending aan de noordzijde wordt dan genoemd „d'IJker van Valckenisse ofte de Visserie ²¹. Bij die koop werd onder meer bepaald dat „aen ende met dese hofstede, schuere ende keete sal volgen al dat aart- ende nagelvast is, mitsgaders de boot in de visserie.” (Ook wordt de benaming de Visscherie enkele keren gebezigd voor het water van het Ovezandse gat).

Na ca. 1710 worden vrijwel geen namen meer gebruikt; meestal is dan slechts sprake van de Kreke, bijvoorbeeld in de overlopers van 1743 ²² en volgende jaren. Ook als benaming voor verschillende perceelen weiland langs het water is de naam De wêel in gebruik, (nrs. 30 + 33 van de perceelsnamen).

¹⁹ Lasonder 2797, fol. 65v (1635).

²⁰ Lasonder 2809, fol. 15.

²¹ Lasonder 2745, fol. 57.

²² WNZB Archief van de Nieuwe Kraayertpolder. Inv. nr. 39.

4. NAMEN VAN VELDHOEKEN

4.1. INLEIDING

Onder veldhoecken wordt hier verstaan: de delen van de verschillende polders die in de overlopers met een eigen, afzonderlijke, naam zijn aangeduid. In 's-Heerhock zijn alle veldhoecken omsloten door wegen, dijken en/of grenzen van het ambacht, later de gemeente. De huidige namen van de veldhoecken in de Nieuwe Kraayertpolder dateren officieel van 1715, toen die polder opnieuw werd opgemeten, wat blijkt uit de aanhef van de overloper uit 1743 die aldus luidt: „Overlooper van den Nieuwen Craaijert, bedijkt 1612 en in 't jaar 1715 geheel hermeten en op hoecken gebragt en gecaarteerd en nu van nieuws verhevent Anno 1743 1/7 jaar van den heven”¹. In het gemeentearchief van Goes bevindt zich een kaart van de Nieuwe Kraayertpolder waarop alle percelen zijn ingetekend, met vermelding van de eigenaar en de schotbare grootte². Door vergelijking van die gegevens met de akten uit het transportregister, kan de kaart gedateerd worden tussen 13 augustus 1715 en 12 juni 1717 (in de archiefinventaris is de kaart gedateerd op circa 1703). Hoogst waarschijnlijk is dit de kaart die bij de hermeting van de polder is vervaardigd. Overigens zijn op deze kaart de namen van de veldhoecken niet vermeld.

Vóór 1715 is in de stukken van 's-Heerhock slechts twee keer de naam van een veldhoek aangetroffen. In 1695 wordt vermeld „den Westhoeck” in de Nieuwe Kraayert³. Daarmee wordt de latere Grote Blikhoek bedoeld. In 1700 is een keer sprake van „den Zuyt hoosthouck”, zonder dat duidelijk is waar die hoek ligt⁴. Uit het voorgaande zou kunnen worden opgemaakt dat in 1715 de hoecken een *nieuwe* naam hebben gekregen. Dit zou ook kunnen verklaren het feit dat die namen in het begin vrijwel niet worden gebruikt in de akten. Daarin wordt vóór 1750 slechts incidenteel de naam van een veldhoek genoemd. Daarna neemt het gebruik allengs toe, tot het op het eind van de 18e eeuw algemeen gebruikelijk is om de veldhoecken te noemen. In 's-Heer Arendskerke daarentegen is één van de huidige veldhoeknamen in de Nieuwe Kraayertpolder reeds in 1680 genoemd: een perceel land „in den Nicuwen Craaijert (gesecht Ketelaer)”⁵.

De volgende alfabetische lijst bevat alle hoeknamen in de spelling van de laatste overlopers. De namen zijn op de overzichtskaart (bijlage 6) ingeschreven.

¹ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 39.

² GA Goes. Archief De Perponcher. Inv. nr. 241.

³ Lasonder 2745, fol. 15.

⁴ Lasonder 2752, fol. 42.

⁵ Lasonder 2738, fol. 7v.

verschillende polders die
geduid. In 's-Heerhoek
nzen van het ambacht,
n de Nieuwe Kraayert-
y werd opgemeten, wat
t: „Overlooper van den
hermeten en op hoeken
1743 1/7 jaar van den
n kaart van de Nieuwe
et vermelding van de
n die gegevens met de
den tussen 13 augustus
dateerd op circa 1703).
n de polder is vervaar-
eken niet vermeld.

twee keer de naam van
esthoek” in de Nieuwe
eld. In 1700 is een keer
is waar die hock ligt.⁴
n 1715 de hoeken een
klaren het feit dat die
ten. Daarin wordt vóór
emd. Daarna neemt het
algemeen gebruikelijk is
arentegen is één van de
s in 1680 genoemd: een
s.
n in de spelling van de
lage 6) ingeschreven.

Afb. 6. De „Grooten Blikhoek” in de natte herfst van 1960. De foto is genomen vanuit de Nassauweg; op de achtergrond de Molendijk.

4.2. NAMEN

Grooten Blikhoek

Veldhock in de Nieuwe Kraayertpolder. De oudst gevonden vermelding dateert uit 1743, in de overloper van dat jaar. Deze naam is één van de vele „blik”-namen in 's-Heerenhoek. Percelen met een dergelijke naam zijn (of waren) steeds laagliggende weilanden die vroeger 's winters onder water stonden.

Het woord blikken werd vroeger onder meer gebruikt als soortnaam voor onbedijkte gronden en slikken, wat ook blijkt uit een akte uit 1639 waarin is beschreven de verkoop van „alsulcke blikken ofte slicken ende gorsyngen als dezelfde (= de verkopers) zijn hebbende ... gelegen achter aen den Nieuwen Craejert, Heynkensants ambacht”⁴. Dit waren de buitendijkse gronden waarop in 1642 de West-Kraayertpolder is bedijkt.

Zowel door Beekman⁵ als door Schönfeld⁶ wordt uitvoerig ingegaan op de betekenis van het woord blikken.

Het volgende citaat, waarin de betekenis van „blik” duidelijk wordt aangegeven, is uit het artikel van Dr. H. C. M. Ghijsen, *De Zeeuwen en hun taal*⁷. „Soms schiep zijn verbeeldingskracht, getroffen door één kenmerkende eigenschap, eenheid in begrippen, schijnbaar ver uiteenliggend. Zo is het met dat wel reeds heel

⁴ Lasonder 2797, fol. 142.

⁵ A. A. Beekman, *Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795*, 's-Gravenhage, 1905, blz. 189.

⁶ Schönfeld, *Veldnamen*, blz. 51 e.v.

⁷ Zeeuws Tijdschrift, 2e jaargang, nr. 5 (juli 1952) blz. 101.

oude: blikken of blekken, dat weerlichten betekent en tussen de wolken schijnen van de zon, maar ook schalmen der bomen en de tanden laten zien van een hond, of, bij het kaartspel: de kaarten openleggen. Als substantief is het de naam voor lage, 's winters-onder water staande weiden; een blikken bôôm is een abeel met zijn witte bast en de wemeling van zijn zilver gebladerte. In dit alles is het het plotse-ling opblinken, het even glanzen wat de fantasie in werking stelde."

Groote Plate

Veldhoek in de Nieuwe Kraayert, in 1743 genoemd Groote Plaete. Het is een gedeelte van de grote zandplaat die tussen de nog steeds gedeeltelijk aanwezige kreken is gelegen.

Hoedemakershoek

In 1715, bij de hermeting van de Nieuwe Kraayertpolder, stond er in deze veldhoek één boerderij, de nog steeds bestaande hoeve Barbestein. Deze was, met de bijbehorende 4 gemeten 163 roeden grond, eigendom van de weduwe van Cornelis Hoedemaker¹⁰. In de overloper van 1679 wordt Cornelis reeds als eigenaar van de boerderij vermeld¹¹, terwijl hij dan bovendien nog meer dan 100 gemeten land in genoemde hoek in pacht heeft. In 1663 heeft hij de hoeve gekocht van Jan Heyndrix Pover voor £ 750 Vlaams (= f 4.500)¹². De hoek zal dus naar de familienaam Hoedemaker genoemd zijn.

Kerkhoek

Zie: Kreekhoeck.

Kleinen Blikhoek

Gelegen in de Nieuwe Kraayertpolder. Zie voor de betekenis de beschrijving van de Grooten Blikhoek.

Kleine Plate

Veldhoek in de Nieuwe Kraayertpolder, in een akte uit 1761 genoemd De Plaate¹³. Zie ook: Groote Plate.

Kreekhoeck

Voor deze in de Nieuwe Kraayertpolder gelegen veldhoek is ook een aantal keren de naam Kerkhoek aangetroffen. In rekeningen van gronden van de heren Godin en Bijleveld (onder andere in de onderhavige polder) over de jaren 1793 tot en met 1823¹⁴, staat als tweede ontvangstpost steeds genoemd een perceel grond in de Nieuwe Kraayertpolder, groot 1 gemet 108 roeden. De hoek waarin de grond is gelegen wordt in 1793 en 1794 aangegeven als Kreekhoeck en in de jaren 1795 tot en met 1823 als Kerkhoek. In de rekeningen over de jaren 1824 - 1889¹⁵ staat in die

¹⁰ Als noot 2.

¹¹ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 38A.

¹² Lasonder 2799, fol. 110.

¹³ Lasonder 2746, niet gefoliceerd, 17 oktober 1761.

¹⁴ GA Goes, Archief van het administratiekantoor Lenshoek. Inv. nr. 152.

¹⁵ Idem. Inv. nr. 163.

ussen de wolken schijnen
laten zien van een hond,
atief is het de naam voor
dôm is een abeel met zijn
dit alles is het het plotse-
ing stelde."

ote Plaete. Het is een ge-
deeltelijk aanwezige krek-

stond er in deze veldhoek
. Deze was, met de bijbe-
de weduwe van Cornelis
reeds als eigenaar van de
dan 100 gemeten land in
ve gekocht van Jan Heyn-
k zal dus naar de familie-

kenis de beschrijving van

761 genoemd De Plaatc ¹³.

ck is ook een aantal keren
onden van de heren Godin
er de jaren 1793 tot en met
l een perceel grond in de
hoek waarin de grond is ge-
en in de jaren 1795 tot en
1824 - 1889 ¹⁶ staat in die

van 1824 tot en met 1836 Kerkhoek en in die van 1837 tot en met 1889 Kerk- of Kreekhoek.

De naam Kreekhoek is duidelijk: inderdaad zijn er vele kreekrestanten in te vinden. Bij de naam Kerkhoek is men geneigd te denken aan een schrijffout in 1795, die tot 1837 zonder meer is overgenomen. Vanaf dat jaar zal men niet meer geweten hebben wat nu de juiste naam was en beide maar hebben neergeschreven. Of houdt de naam Kerkhoek verband met de tiendhoek *Pastoorshoek* die in die veldhoek ligt?

Middelhoek

Ligt in het midden van de Nieuwe Kraayertpolder.

Moolhoek

Deze veldhoek in de Nieuwe Kraayertpolder is genoemd naar de korenmolen die op de langs die hoek gelegen dijk stond. De oudste vermelding van de molen dateert van 1667, toen de goederen van Jan Geertsse, „molenac tot Calishouc” in beslag werden genomen omdat hij achter was met het betalen van de molenpacht ¹⁴. In 1937 brandde de molen na blikseminslag af.

Noordoosthoek

Dit is de hoek in de Borsselpolder waarin 's-Heerenhoek ligt. In de overlopers van 1618 en 1623 ¹⁷ heet de hoek nog Noorthoek; in alle latere overlopers Noordoosthoek.

Veertig Gemeethoek

De naam van deze veldhoek in de Nieuwe Kraayertpolder is afkomstig van een perceel ter grootte van 40 gemeten 31 roeden, gelegen in het zuiden van die hoek langs de Heinkenszandseweg. Het merkwaardige hierbij is dat in geen van de overlopers deze oppervlakte is terug te vinden, ook niet in combinatie van bijeengelegene percelen. Alleen op een kaart uit 1634 van de landmeter A. Smallegange ¹⁸ is het perceel in die grootte getekend. Die grond, eigendom van Cornelis Watervliet heer van 's-Heer Hendrikskinderen, werd toen gebruikt door Qurijn Pover tot een oppervlakte van 24 gemeten 243 roeden en voor de resterende 15 gemeten 81 roeden door Geert Gysbrechtsse. In de tiendenboekjes komt ook een tiendhoek voor met de naam Veertig Gemeethoek. Die tiendhoek ligt op dezelfde plaats als het genoemde perceel. Zie ook nr. 73 van de perceelsnamen.

Vleugelshoek

De noordelijkste veldhoek in de Nieuwe Kraayert op het grondgebied van 's-Heerenhoek. De naam zal afgeleid zijn van de familienaam Vleugel. Reeds in de overloper van 1679 wordt een zekere Arnout Maertense (Vleugel) vermeld als baander van 43 gemeten 187 roeden land in deze veldhoek ¹⁹. Op dat perceel staat de in

¹⁶ Lasonder 2809, fol. 109.

¹⁷ GA Goes. Archief Goes. Voorlopig nr. 3029 en 3030.

¹⁸ GA Goes. Archief De Perponcher, Inv. nr. 61.

¹⁹ Als noot 11.

1714 gebouwde boerderij Vleugelhof. Dezelfde Aarnout is schepen van 's-Heerenhoek geweest; in 1684 wordt hij als zodanig het eerst vermeld²⁰.

De naam Vleugel'oeck is ook thans nog in gebruik, zij het dan dat het alleen is voor enkele percelen in het noorden van de hoek. Zie ook de beschrijving van de boerderijnaam Vleugelhof.

Vroonhoek

Deze hoek ligt in het zuiden van de gemeente in de Nicuwe Kraayertpolder. Waarschijnlijk dankt hij zijn naam aan de ligging in die hoek van het perceel „vroone”, dat certijds eigendom was van „de gemeene zake”. Vronen waren gronden die vrij waren van schot en andere lasten.

Den Westhoek

In een akte uit 1695 wordt genoemd „een stuck zaeylant . . . gelegen in d'Nieuwe Crajaert in den Westhoek”²¹. Dit is de enige vermelding van die naam die gevonden is. Uit de verdere gegevens kan opgemaakt worden dat het hier de (latere) Grooten Blikhoek betreft.

Wintershoek

Veldhoek in de Nicuwe Kraayertpolder. Waarschijnlijk is de naam afgeleid van de familienaam De Winter. Zowel in de overloper van 1679 als die van 1686 wordt Adriaen de Winter genoemd als pachter van een perceel van 44 gemeten 242 roeden in die hoek, hoewel de hoeknaam dan zelf nog niet wordt vermeld. Deze komt pas in de overloper van 1743 voor het eerst voor.

Zuidoosthoek

De naam van deze veldhoek in de West-Kraayertpolder is al zo oud als de polder zelf, omdat hij reeds in 1648 in de overloper²² wordt genoemd.

Zuidwesthoek

Veldhoek in de West-Kraayertpolder. Zie verder bij de vorige naam.

²⁰ Lasonder 2752, fol. 30v.

²¹ Als noot 3.

²² WNZB Archief van de West-Kraayertpolder, Inv. nr. 27.

schepen van 's-Heeren-
d 20.
het dan dat het alleen is
de beschrijving van de

Kraayertpolder. Waar-
n het perceel „vroone”,
waren gronden die vrij

... gelegen in d'Nieuwe
van die naam die gevon-
dat het hier de (latere)

de naam afgeleid van de
als die van 1686 wordt
van 44 gemeten 242 roe-
wordt vermeld. Deze komt

s al zo oud als de polder
emd.

rige naam.

5. NAMEN VAN PERCELEN EN TIENDHOEKEN

5.1. INLEIDING

De namen van de percelen en tiendhoecken zijn als volgt onderverdeeld:

1. Percelen en tiendhoecken waarvan de juiste ligging bekend is. Hieronder vallen dus ook alle namen die nu nog bij de bevolking bekend zijn. Ze zijn in numerieke volgorde beschreven, corresponderend met de nummers op de kaarten. Waar verschillende namen voor eenzelfde perceel bekend zijn, zijn deze onder hetzelfde nummer gebracht. Namen van percelen die deel uitmaken van een ander, groter, perceel met een andere naam, zijn onder een sub-nummer beschreven.
2. Tiendhoecken waarvan de ligging niet kon worden vastgesteld. Deze zijn beschreven in alfabetische volgorde.
3. Percelen waarvan de ligging niet bekend is en namen waarvan een foutieve vermelding is aangetroffen.

Bij de schrijfwijze van de namen is het volgende aangehouden. Van namen die thans nog bekend zijn, is als eerste de dialectvorm vermeld. Daarbij is dan gegeven de „vertaling” in gangbaar Nederlands, voor zover er althans verschil tussen die twee vormen bestaat. Namen die alleen uit schriftelijke bronnen bekend zijn, zijn in de gevonden spelling weergegeven, waarbij over het algemeen de meest recente schrijfwijze is aangehouden. Voor zover van toepassing is in de tekst dan echter ook steeds de oudst gevonden spelling vermeld. Waar dit niet uitdrukkelijk is aangegeven, ontbreken vindplaatsen in de geraadpleegde stukken.

Bij de meeste namen is een meer of minder korte toelichting opgenomen. Waar dat bij voor zichzelf sprekende namen overbodig leek, is het achterwege gelaten.

Reeds is vermeld dat een aantal tiendhoecken die in de taxatieboekjes van 's-Heerenhoek voorkomen, niet tot dat gebied kunnen behoren. Van een aantal kon dat ook bewezen worden, terwijl dit van enige andere in het midden moest blijven. Alle gevonden namen zijn echter opgenomen.

Niet als toponiemen zijn opgenomen benamingen als hoofd- en volgerland, aanwas, accres, etc. die als soortnaam zijn beschouwd en andere namen die duidelijk tot die categorie behoren.

5.2. NAMEN VAN PERCELEN EN TIENDHOEKEN WAARVAN DE LIGGING BEKEND IS

1. De langen 'ols (De lange hals)

Zeer bekende naam die voor verschillende percelen wordt gebruikt, zowel in 's-Heerenhoek als in Borssele en 's-Heer Arendskerke. Al die percelen liggen in dezelfde veldhoek van de Nieuwe West-Kraayertpolder. De herkomst van de naam zal gezocht moeten worden in de grote lengte van de percelen vanwege de grote

afstand tussen de dijken en wegen die de veldhoek omsluiten. Hals betekent immers in het algemeen: lang en smal onderdeel van iets.

2. 't Lange rek

De naam van dit perceel, gelegen naast het voorgaande, heeft ook dezelfde betekenis. Het woord *rek* betekent: uitgestrektheid, wat ook hier toepasselijk is.

3. De kromme weie (De kromme weide)

Dit perceel bestaat thans niet meer afzonderlijk. Het is nu, samen met het volgende, een grillig begrensde stuk bouwland en dankt zijn naam aan zijn onregelmatige vorm.

4. De blikweie (De blikweide)

Algemeen bekende naam voor dit voormalige weiland. De oudst gevonden schriftelijke vermelding dateert van 1695: „d'blycken van Claesie Macchils”¹. Zie voor de betekenis van deze naam en alle andere „blik”-namen in dit hoofdstuk, de beschrijving van de veldhoek Grooten Blikhoek.

5. De puntweie (De puntweide)

Duidelijke veldnaam, afgeleid van de vorm van het perceel, en alleen bij de gebruikers ervan bekend.

6. Den Gouden lantaarn

Deze thans onbekende naam is slechts één keer aangetroffen en wel in een veldboek uit 1797, waarin alle landerijen van Cornelis Janse Raas zijn beschreven². Het perceel met die naam had volgens dit veldboek een oppervlakte van 5 gemeten 35 roeden „snien en macyensveld” en stond in de overloper ter grootte van 5 gemeten 215 roeden³. Aanwijzingen over de betekenis van de naam zijn niet gevonden. Het is echter niet onmogelijk dat hij verband houdt met een lantaarn of lamp in of bij een kerk. Zie hiervoor ook: Schönfeld, Veldnamen. blz. 169 e.v.

7. De tien gemeten

Weinig bekende naam voor een perceel dat een enkele keer ook als Schippers' oek werd genoemd, naar een vorige eigenaar: Dignus Schipper.

8. De meul'hoek (De moolhoek)

Algemeen bekende benaming voor een groot deel van de Zuidoosthoek in de West-Kraayertpolder. Het is in feite wel merkwaardig dat de officiële hoeknaam Moolhoek in de Nieuwe Kraayertpolder in het geheel niet meer bij de bevolking bekend is, maar dat die naam wel wordt gebruikt in de aangrenzende polder.

9. De gemeene zaak

In vele polders worden percelen gevonden die met deze naam in de overlopers en andere registers vermeld staan. De opbrengst van dergelijke percelen was be-

¹ Lasonder 2745, fol. 18 e.v.

² In bezit van de heer P. M. Goense te 's-Heerenhoek.

³ WNZB Archief West-Kraayert. Inv. nr. 27A. (Overloper 1778)

n. Hals betekent immers

heeft ook dezelfde be-
hier toepasselijk is.

samen met het volgende,
aan zijn onregelmatige

oudst gevonden schrifte-
Macchils" ¹. Zie voor de
n dit hoofdstuk, de be-

ceel, en alleen bij de ge-

ffen en wel in een veld-
e Raas zijn beschreven ².
n oppervlakte van 5 ge-
overloper ter grootte van
van de naam zijn niet ge-
oudt met een lantaarn of
namen, blz. 169 e.v.

er ook als Schippers'oek

Zuidoosthoek in de West-
officiële hocknaam Mool-
r bij de bevolking bekend
de polder.

e naam in de overlopers
ergelijke percelen was be-

stemd voor het onderhoud van predikant en schoolmeester. De oppervlakte besloeg
steeds ongeveer 1 % van de gehele polder.

In de conditie betreffende de uitgifte van de West-Kraayertpolder, waarin
dit perceel is gelegen, is in de artikelen 10 en 11 over de onderhoudskosten van de
zeedijk bepaald: „dat hiervan vrij sullen zijn en altijd blijven de landen die ten
behoefte van de gemeene zaake hier inne bedijkt sullen werden, te weten conform
't 100e gemet van de polder, dewelke bij de gemeene bedijkers sonder last van de
gemeene zake ingedijkt sullen werden ...” ⁴ De gronden werden dus als het ware
gratis ter beschikking gesteld en waren bovendien vrij van alle polderlasten.

Het hier bedoelde perceel, in de overlopers meestal aangeduid als de gemeene
zake, maar ook wel als Vroone, had een oppervlakte van 2 gemeten 73 roeden.
Het werd op 20 mei 1662 vanwege de Staten van Zeeland verkocht aan „d'heer
Raetsheer Geeraert Crommon” ⁵, en ging toen dus in particuliere handen over.

10. Doelhof

In een akte gedateerd 12 maart 1711, wordt deze naam het eerst vermeld ⁶. Uit
de gegeven beschrijving van de ligging, alsmede uit gegevens uit andere akten,
blijkt dat het hof was gelegen aan de huidige Burgemeester Timansweg, ter hoogte
van bakkerij Spelier en/of het voormalige gemeentehuis, resp. de nummers 3 en 5.
Mogelijk strekte het zich nog verder westwaarts uit. Het doelhof was de oefen-
plaats van het schuttersgilde.

11. De blikken

Zoals reeds gemeld, is het aantal „blik”-namen in 's-Heerenhoek talrijk. De
meeste van die namen, voorkomend in oude stukken, zijn ook thans nog bekend. Van
geen enkel perceel in 's-Heerenhoek is de naam zó vaak in de transportregisters
vermeld als van dit weiland. Vele tientallen keren komt de naam voor, het eerst in
1635 ⁷. Des te merkwaardiger is het dat deze naam voor dit perceel nu bij de be-
volking niet meer bekend is!

In de overloper van de Borsselepolder uit 1672 staat bij dit perceel in de
marge aantekend: „Vroone Heijnkensants ambagt, 1658 hier eerst gestelt” ⁸.
Daaruit blijkt dat vóór genoemd jaar deze grond niet in de overlopers werd op-
genomen omdat het nog niet als vast land werd beschouwd. Het is dan ook te zien
als een „binnenlandsche aanwas” ⁹. Het weiland wordt ook genoemd in het beken-
de manuscript over de geschiedenis van de katholieken in Zuid-Beveland, door
pastoor Claus. Hij vermeldt dat het op 14 december 1684 door „de Roomsche ge-
meente der stad” (= Goes), van de ambachtsheeren werd gekocht voor £ 338
- 15 - 7 ¹⁰.

⁴ WNZB Archief West-Kraayert, Inv. nr. 1.

⁵ Lasonder 2799, fol. 99v e.v.

⁶ Lasonder 2752, fol. 80v.

⁷ Lasonder 2797, fol. 50v.

⁸ GA Goes, Archief Goes, Voorlopig nr. 3031.

⁹ Beekman, Dijk- en Waterschapsrecht, blz. 184.

¹⁰ GA Goes, Archief van de R.K. parochie H. Maria Magdalena te Goes, Inv. nr. 17.

12. De schotte

Deze naam komt reeds voor in een akte uit 1695¹¹. Het is de naam voor een afgesloten perceel of ruimte waarin het loslopende vee werd opgesloten. Dit opsluiten geschiedde door de schotter, een daartoe door de ambachtsheren aangesteld persoon. De eigenaren van het geschutte vee konden dit, na betaling van een boete, weer ophalen. De plaats is zeer praktisch gekozen: naast de kerk, zodat iedereen die ter kerke ging meteen kon zien of er vee van hem gesloten was.

13. De hooëgert (De boomgaard)

Deze oude veldnaam is nu bij de bevolking uitsluitend nog bekend als benaming voor de Emmastraat. Daarom is de beschrijving ervan bij de straatnamen ondergebracht.

14. De parochieput (De parochieput)

De vroegste vermelding van deze naam is gevonden in een transportakte uit 1709, waarin sprake is van „de paroghypu”¹². Ook in latere jaren komt de naam herhaaldelijk voor, dan steeds geschreven op de huidige manier. De put, die diende als openbare watervoorziening zoals de „Vaete” in vele andere dorpen, bestond nog in 1832 bij de invoering van het kadaster. In de „Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren” uit dat jaar, staat het betreffende perceel (B 191) aangeduid als „Parochieput” en is op naam gesteld van De gemeente van 's-Heerenhoek¹³. De benaming is van de put zelf overgegaan op het hele erbij behorende perceel, welke naam ook nu nog vrij algemeen bekend is. Het perceel wordt reeds vermeld in de rekening van de Nieuwe Kraayertpolder over 1614, als „een cleyn partijcken (lants) over de noortsijde van de selven wech”, „als buyten cavclinghe gebleven ende tot des gemeenen lants behoude gehouden”¹⁴.

In de transportregisters komt ook tweemaal de naam „het prochyhof” voor, beide keren in 1703, bij de verkoop van hetzelfde huis¹⁵. Ook de naam paroghijvate komt voor¹⁶. De betekenis van de namen is eenvoudig: put en hof die eigendom zijn van de parochie, zoals toen de burgerlijke gemeente werd genoemd.

15. 't Heerengat ('t Heerengat)

Als waternamen komt deze naam al zeer vroeg voor. Zie daarvoor de beschrijving onder die categorie. In de overloper van de Nieuwe Kraayertpolder van 1623 (en ook in die van latere datum) is een perceel aangegeven als „aldaer wezende de plate in 't Heerengat”¹⁷. In 1734 wordt een weiland verkocht ook gelegen „in 't Heerengath”¹⁸, welk perceel nu bekend is als De lêëge weie (nr. 18).

De naam van het water is dus overgegaan op de landen die in de oude bedding ontstonden. Er is ook een tiendhoek bekend met de naam 't Heerengat, Zo-

¹¹ Lasonder 2745, fol. 15v.

¹² Idem, fol. 65v.

¹³ GA Borscle. Archief 's-Heerenhoek. Inv. nr. 396.

¹⁴ GA Goes. Archief Goes. Voorlopig nr. 1423.

¹⁵ Lasonder 2745, fol. 48 en 51.

¹⁶ Lasonder 2752, fol. 77. (1710)

¹⁷ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 38.

¹⁸ Lasonder 2745, fol. 116.

wel in de taxatieboekjes van de tienden ¹⁹ als in het tiendenregister van Lenshoek ²⁰ wordt deze tiendhoek genoemd ter grootte van 22 gemeten 283 roeden. Hoewel aan de hand van die oppervlaktemaat de precieze plaats niet kan worden bepaald, is het duidelijk dat de hoek is gelegen in of bij de veldhoek Kleine Blikhoek waarin ook de eerstgenoemde percelen liggen.

16. Schippersblik

Dit perceel is genoemd naar een vorige eigenaar: Dignus Schipper, naar wie ook de Schippersweg is genoemd. Hij woonde aan diezelfde weg op de boerderij Altijd Zorgen, thans bewoond door C. Vermue. In combinatie met het naastgelegen weiland Den 'andvêêger (nr. 17), werden beide stukken samen ook wel Blik en 'andvêêger genoemd.

17. Den 'andvêêger (De handveger)

Deze naam is ontstaan door de vorm van het perceel en de ligging naast een perceel blik, waardoor de benaming Blik en 'andvêêger ontstond.

18. De lêêge weie (De lage weide)

Naam die voor zichzelf spreekt. Dit perceel wordt in de oudste overlopers genoemd „de plate in 't Heerengat”. Zie verder nr. 15.

19. De mispitweie (De mestputweide)

Door de vorige eigenaar zo genoemd, als gelegen achter de bij zijn boerderij behorende mestvaalt.

20. 't Lapje

Een klein perceel wordt vaak een „lapje” grond genoemd. Daar hier geen sprake is van een kleine omvang, is het niet duidelijk hoe deze veldnaam ontstaan is.

21. Kees'ocksje (Keeshoekje)

Zal wel genoemd zijn naar iemand die Kees heette.

22. De bôômweie (De boomweide)

Was vroeger een met bomen beplant weiland. Thans is het perceel niet meer afzonderlijk afgepaald en is nu als bouwland in gebruik. De naam is alleen bij de vorige eigenaars bekend. Zie ook nr. 42.

23. De grôôte weie (De grote weide)

24. De lange weie (De lange weide)

25. De zeven stikken (De zeven stukken)

Veldnamen met daarin het woord stikken komen nogal eens voor. Over de betekenis van dat woord het volgende: Vroeger, voordat het land met buizen werd gedraineerd, werden de percelen bouwland verdeeld in langwerpige stroken, met

¹⁹ Tiendenboekje 1811, blz. 5.

²⁰ GA Goes. Archief Lenshoek. Inv. nr. 262e, fol. 2v.

daartussen greppels die moesten dienen voor afwatering van het land. Elke strook was een stik of stiksje, vaak 100 à 200 roeden groot. Op oude luchtfoto's is deze indeling van het land zeer mooi te zien. Ook de veldboeken geven steeds de indeling van de percelen in stikken weer.

26. De elf gemeten

27. 't Meulweidje ('t Moolweidje)

Genoemd naar de ligging in de nabijheid van de molen.

28. Bosgaardhoek

Tiendhoek ter grootte van 31 gemeten*. De oudste vermelding die gevonden is dateert van 1778, als in januari van dat jaar worden verkocht „allodiaele thienden in den Nieuwen Craeierd, genaemd Bosschaershoek, bij de mole op 31 gemeten velds”²¹. In de taxatieboekjes van de tienden staat de naam als Bosgaardhoek vermeld²² en in het tiendenboek van Lenshoek²³ als Bosgaardshoek. De naam is afkomstig van Wouter Bosschaert die in 1715 eigenaar van de betreffende grond was²⁴. In de overlopers van vóór 1700 zijn de percelen in de Middelhoek en de Moolhoek als één geheel opgegeven, lopende van de huidige Molendijk naar de Beeldhoeveweg.

* De grootte van de twee percelen gezamenlijk die de tiendhoek omvatte, is volgens de overlopers 31 gemeten 105 roeden, waarin nog een zandput van 45 roeden.

29. Lillo

Deze merkwaardige naam is, hoewel reeds oud, nog steeds algemeen bekend. De eerste keer dat de naam opduikt is in 1730 als een aantal percelen worden gekocht door Jan Prins, wonende „in den polder van Lillo”²⁵. Een van die percelen, groot 14 gemeten 98 roeden, was gelegen in de hoek van de Molendijk en de Heinkenszandseweg. Op 16 februari 1732 verkoopt Pieter Leijnsen aan Paulus Westkerke „een hoeften op erfpagt in den Nieuwe Crajert, genaamt Lillo”²⁶. De aangrenzende grondeigenaar aan de noordzijde is genoemde Jan Prins. Waarschijnlijk is dus door deze de naam Lillo hier in gebruik geraakt. In twee latere koopakten, resp. uit 1799²⁷ en 1810²⁸ wordt het hoeftje *De Lillo* genoemd.

30. De wêelweien (De weelweiden)

Genoemd naar de naastgelegen weel (nr. 33). Ook wordt voor dit perceel wel de naam Blikweie gebruikt. De oudste vermelding van die aard is gevonden in een akte uit 1732, waar ten zuiden van het hoeftje Lillo „de Blikken” worden genoemd²⁹.

²¹ Lasonder 2747, fol. 41.

²² Tiendenboekje 1811, blz. 17.

²³ GA Goes. Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 e, fol. 8.

²⁴ GA Goes. Archief De Perponcher. Inv. nr. 241.

²⁵ Lasonder 2745, fol. 110.

²⁶ Idem, fol. 113.

²⁷ Lasonder 2747, fol. 137.

²⁸ Lasonder 2748, fol. 24.

²⁹ Lasonder 2745, fol. 113.

het land. Elke strook
de luchtfoto's is deze
en geven steeds de in-

ing die gevonden is
icht „allodiaele thienden
e mole op 31 gemeten
als Bosgaardhoek ver-
aardshock. De naam is
n de betreffende grond
n de Middelhoek en de
dige Molendijk naar de

invalte, is volgens de over-
eden.

als algemeen bekend. De
percelen worden gekocht
a van die percelen, groot
olendijk en de Heinkens-
n aan Paulus Westkerke
at Lillo" ²⁶. De aangren-
Prins. Waarschijnlijk is
n twee latere koopakten,
md.

t voor dit perceel wel de
aard is gevonden in een
de Blikken" worden ge-

Afb. 7. Het tegenwoordige Lillo.

Afb. 8. De wêlweien in de natte herfst van 1960.

Afb. 9. Nog een foto uit 1960 van „De blikken” in de Grooten Blikhoek waaruit de lage ligging duidelijk blijkt.

31. D'ôôge weidjes (De hoge weidjes)

De ligging van dit voormalige weiland is hoger dan de naastgelegen lagere „blikken”. Vandaar de naam.

32. De blikken

Alleen uit oude stukken is deze benaming voor dit perceel bekend. De oudst gevonden vermelding dateert uit 1660, waar het genoemd wordt „de blicken”²⁹. Ook in latere jaren wordt de naam herhaaldelijk genoemd.

33. De wêel (De weel)

Deze naam werd (en wordt) gebruikt, zowel voor het restant van „het Heynken-santse binnengat” zoals het op de Visscher-Romankaart heet, als voor de daarbij gelegen boerderij. Zie verder bij de gelijke waternaam.

34. De blikken

Alleen uit archiefstukken bekende benaming. De oudste vindplaats is van 1658³¹.

35. De blikken

Naam die ook nu nog wel wordt gebruikt voor dit perceel. De oudste vermelding in de transportregisters is uit 1730³².

²⁹ Tasonder 2799, fol. 82.

³¹ Idem, fol. 66.

³² Als noot 25.

36. De blikken

Ook voor dit weiland wordt de naam al eeuwenlang gebruikt. Reeds in 1658 komt het voor als „de blicken”³³, evenals tientallen keren in latere jaren.

37. Den uitslag

Thans is deze naam niet meer bekend. In de overlopers wordt hij het eerst genoemd in die van 1743³⁴, terwijl hij ook in de transportregisters enkele keren voorkomt. Met „uitslag” worden in het algemeen uitgeslagen (= buitengedijde) gronden bedoeld, een betekenis die hier niet van toepassing kan zijn. Volgens het Woordenboek der Zeeuwse dialecten is echter op Schouwen-Duiveland de naam ook in gebruik voor laagliggend weiland waarvan de bovenlaag is afgegraven. Hetzelfde zal hier het geval zijn.

38. De schoolweide (De schoolweide)

Dit voormalige weiland lag naast de zusterschool, waaraan het derhalve zijn naam ontleende.

39. De kerkweide (De kerkweide)

Algemeen bekende veldnaam voor een perceel dat certijds als weiland in gebruik was en toch hoorde aan de R.K. kerk.

40. De rieke buurt (De rijke buurt)

Veldnaam voor een perceel, gelegen bij de Rijke buurt, vandaar de naam. Zie verder bij de gelijknamige buurtschap.

41. De Lage plate

Al in 1623 komt de naam Leeg plate in de overloper voor³⁵. Later wordt de schrijfwijze Leeg plate en Lage plate³⁶. In 1643 wordt verkocht een perceel „gelegen in den Nieuwen Craeyaert, sijnde volgerlant uut cavel van die van Waerde op de Leechplat”³⁷. Ook bij latere transporten wordt de naam nog wel genoemd. In het tiendenboek van Lenshoek over de jaren 1873 - 1891 komt een tiendhoek voor met de naam De Lage plate, met een oppervlakte van 16 gemeten 266 roeden³⁸. In de jaren 1873 tot en met 1880 was het perceel „gheheel weide” en derhalve vrij van tienden. Thans is de naam niet meer bekend. De exacte plaats van de tiendhoek kon niet worden bepaald, maar zal wel gezocht moeten worden op „de Lage plate” uit de overlopers, die ten noorden van de Werrilaan is gelegen. In het register van plechten komt ook reeds in 1662 de naam Lage Plate voor³⁹.

42. De hōmweide (De boomweide)

Hoewel deze en soortgelijke namen eigenlijk als soortnaam gezien moeten worden, is de naam toch opgenomen omdat ook nog lang nadat de bomen verdwenen waren hij nog werd gebruikt.

³³ Lasonder 2799, fol. 66v.

³⁴ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 39, fol. 5.

³⁵ Idem, Inv. nr. 38, fol. 6.

³⁶ GA Goes, Archief Goes. Voorlopig nr. 3192, fol. 6.

³⁷ Lasonder 2797, fol. 262v.

³⁸ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 263 c, fol. 9.

³⁹ Lasonder 2809, fol. 85v.

43. **Blik**

In 1772 werd verkocht „zaeylant en blik met desselfs accres”⁴⁰, waaruit opge-
maakt kan worden dat een gedeelte van het verkochte perceel te laag was voor
bouwland. Dit deel moet gelegen hebben op de aangegeven plaats.

44. **De lèëgte** (De laagte)

Alleen mondeling overgeleverde naam voor een (voormalig) weiland, dat laag ge-
legen was en behoorde bij de boerderij Vleugelhof.

45. **Janneken Povers hoeck**

Bij verkoop van een perceel land op 22 december 1696, wordt aan de noordzijde
daarvan genoemd „Janneken Povers hoeck”⁴¹. Aan de hand van de vermelde
oppervlakte kon de ligging van het perceel worden bepaald en dus ook van de ge-
noemde hoek. Enige jaren eerder is sprake van „d' thienden, gelegen in den
Nieuwe Crajaert op 35 gemeten velt, aenkomende Johannes Pover”⁴². Gezien de
oppervlakte van de tiendhoek is het waarschijnlijk dat de Janneken Povers hoeck
daarvan deel uitmaakte en dus zo de naam te verklaren is. Deze veronderstelling
kan echter niet worden bewezen. Andere vermeldingen dan de twee genoemde zijn
niet gevonden.

46. **De lange stikken** (De lange stukken)

47. **Vleugel'ock** (Vleugelhoek)

Genoemd naar de gelijknamige veldhoek waarin dit perceel is gelegen. Deze
perceelsnaam is nog vrij bekend; dat het echter in feite de naam is voor de gehele
veldhoek weet men nu niet meer.

48. **Achter d'iezere 'ekkens** (Achter de ijzren hekken)

Dit perceel hoorde vroeger bij de Willibrordushoeve aan de Molendijk. De toe-
gang er toe aan de Nassauweg was met een ijzren hekwerk afgesloten, wat aan-
leiding gaf tot deze naam.

49. **Witbôôm** (Witboom)

De enige vermelding van deze naam is aangetroffen in het gestencilde voorlich-
tingsblaadje dat de gemeente 's-Heerenhoek destijds uitgaf. Daarbij is alleen ver-
meld dat het perceel is gelegen in de Middelhoek „achter het spoorwegstation aan
de Groeneweg”⁴³. Het perceel dankt zijn naam aan een vroegere eigenaar; in 1715
staat als zodanig aangegeven Jacobus Witboom⁴⁴. De grootte ervan bedraagt 2
gemeten 285 roeden. Thans is het perceel ook wel bekend onder de naam 't Lange
stik.

50. **Têeuwes'ock** (Teeuweshoek)

Zeer bekende perceelsnaam die echter nergens schriftelijk is aangetroffen. De sleu-

⁴⁰ Lasonder 2747, fol. 23v.

⁴¹ Lasonder 2745, fol. 22v.

⁴² Idem, fol. 8.

⁴³ Zwart op Wit, oktober 1966.

⁴⁴ Als noot 24.

accres" ⁴⁶, waaruit opge-
perceel te laag was voor
a plaats.

lig) weiland, dat laag ge-

wordt aan de noordzijde
hand van de vermelde
ld en dus ook van de ge-
hienden, gelegen in den
nes Pover" ⁴². Gezien de
e Janneken Povers hock
is. Deze veronderstelling
n de twee genoemde zijn

perceel is gelegen. Deze
e naam is voor de gehele

n de Molendijk. De toe-
werk afgesloten, wat aan-

het gestencilde voorlich-
gaf. Daarbij is alleen ver-
het spoorwegstation aan
roegere eigenaar; in 1715
grootte ervan bedraagt 2
d onder de naam 't Lange

k is aangetroffen. De sleu-

tel tot de naam ligt bij de tiendhoek *Nollethoek*, die als zodanig het eerst genoemd
wordt in 1778 ⁴⁵ en die gelegen is op dezelfde plaats als de Têeuwes'oek.

In een akte uit 1733 is beschreven de verkoop van „eene partie saaylant, ge-
naamt het Nolettie, groot 20 gemeten 221 roeden" ⁴⁶. Verkoper daarbij is *Mattheus*
Pruijst. Zeer waarschijnlijk is het deze *Mattheus* (in het Zeeuws: Têeuwes), waar-
aan het perceel zijn huidige naam dankt. De tiendhoek, ter grootte van 33 gemeten
150 roeden, komt ook voor in de taxatieboekjes van de tienden ⁴⁷. Het tiendrecht
werd in 1788 verkocht voor de som van 200 ponden Vlaams (= f 1200) ⁴⁸.

51. Kootjesland

Alleen bij een enkling bekend. Zal wel afgeleid zijn van de voornaam Ko.

52. De schoolmêester (De schoolmeester)

De herkomst van deze weinig bekende naam is niet bekend. Het perceel wordt in
een akte uit 1700 genoemd „het voorland" ⁴⁹. Het is echter niet duidelijk of dit als
soortnaam of als echte veldnaam is te beschouwen.

53. De stéénbakkericë (De steenbakkerij)

Nog vrij bekende veldnaam die ontleend is aan een steenfabriek die op het einde
van de vorige eeuw op dit perceel stond. De fabriek was eigendom van Jan van
Eykeren, die ook enige boerderijen in 's-Heerenhoek bezat. De onderneming
heette: Steenfabriek Vooruit is de Weg. Onderstaande afbeelding toont een be-
waard gebleven rekening van deze fabriek ⁵⁰.

Afb. 10. Rekening van de steenfabriek.

⁴⁵ Lasonder 2747, fol. 41.

⁴⁶ Los stuk, (verkeerd) ingeplakt in Lasonder 2746, bij 7 december 1743.

⁴⁷ Tiendenboekje 1811, blz. 45.

⁴⁸ Lasonder 2747, fol. 74v.

⁴⁹ Lasonder 2745, fol. 31v.

⁵⁰ GA Borsele. Archief 's-Heerenhoek. Doos 187.

54. **De korte stikken** (De korte stukken)

55. **'t Blick**

Onder deze naam is dit perceel nog algemeen bekend; ook wordt het wel een enkele keer de Blickweie genoemd. Op de perceelskaart van de Nieuwe Kraayertpolder uit 1715 staat het aangegeven als: Hoogh blick, en op naam van Lowijs de Nassouw⁵¹. De schotbare grootte ervan bedroeg 2 gemeten. Ook in latere overlopers komt dezelfde benaming voor.

56. **Blik'oeck** (Blikhoek)

Genoemd naar de ligging naast het (voorgaande) blick.

57. **Het blick.**

Op de meergenoemde kaart uit 1715 staat dit perceel ter grootte van 1 gemet 150 roeden aangegeven als Blick en op naam van Cornelis de Perponcher. In een akte uit 1721 wordt het Het blick genoemd⁵².

58. **Den achterste blik'oeck** (De achterste blikhoek)

Gelegen *achter* de Blik'oeck (nr. 56). Even als die naam is ook deze ontleend aan een naastgelegen perceel. Zelf zijn beide percelen geen „Blik”. Naar een vroegere eigenaar werd het onderhavige perceel vroeger ook wel eens „den 'oeck van Westdijk” (= de hoek van Westdijk) genoemd.

59. **Pastors'oeck** (Pastoorshoek)

Een nog zeer algemeen bekende veldnaam. Het is een oude tiendhoek, die voor het eerst genoemd wordt in de taxatieboekjes⁵³. De daar vermelde oppervlakte is 21 gemeten; de hoek valt derhalve niet samen met hele (vroegere) percelen, tenzij de opgegeven grootte belangrijk afwijkt van de werkelijkheid. Daar de naam nog algemeen bekend is kon toch de ligging worden bepaald. Voor de naam is geen verklaring gevonden.

60. **De blikken**

In 1715 stond dit perceel, groot 4 gemeten 150 roeden, eigendom van Johan Ockerse, aangegeven als Blick. In een akte uit 1764 wordt het De Blikken genoemd⁵⁴.

61. **'t Bus** ('t Bos)

Dit perceel dankt zijn naam aan een certijds daar aanwezig bosje, hoewel de bosjes die in de transportregisters zijn genoemd in die omgeving, *niet* stonden op het onderhavige land. De twee keren dat in de Kreeckhoek bos is vermeld, betreft het in beide gevallen een perceel, aansluitend aan de weg⁵⁵. Mogelijk is de benaming daarvan als veldnaam overgegaan op de aanliggende grond.

⁵¹ Als noot 24.

⁵² Lasonder 2745, fol. 87v.

⁵³ Tiendenboekje 1811, blz. 59.

⁵⁴ Lasonder 2746 (niet gefolieerd), 15 maart 1764.

⁵⁵ Lasonder 2746, 17 juni 1758 en Lasonder 2747, fol. 159 (1803).

62. **De blikweie** (De blikweide)

De vroegste vermelding van een benaming voor dit perceel dateert uit 1694; het staat dan aangegeven als „d' blycken”⁶⁶. Ook later komt de benaming vaak voor, in verschillende spellingen. In de overloper van 1743 staat het perceel aangegeven als Hoogh blick. Het karakter van het perceel als blikweide is thans reeds vrijwel geheel verdwenen omdat het wordt opgehoogd na zandwinning uit de ondergrond.

63. **De witte dam**

Deze naam is waarschijnlijk nog niet erg oud omdat het witte hek (dam) waarnaar het weiland genoemd is, een twintig jaar geleden nog aanwezig was. De mogelijkheid bestaat natuurlijk dat ook vroeger een dergelijk hek reeds aanwezig was.

64. **De roeipitten** (De rootputten)

Dit is een van de bekendste veldnamen in 's-Heerenhoek. Vrijwel alle oudcren kennen de naam. De meest voorkomende uitspraak is *roeipitten*, waarnaast ook *roeipitten* (met lange oe) wordt gebruikt. De naam houdt verband met de vlasbewerking, wat bij verschillende personen nog bekend is. In de putten, nu een laagliggend weiland, werd het vlas geroot. Op een luchtfoto uit 1935 van de topografische dienst zijn de putten nog duidelijk te zien.

Rond 's-Heerenhoek komen meer veldnamen voor die op vlasbewerking wijzen, zo b.v. „De zwiengelskôôic” aan de 's-Heerenhoeksedijk (kadastraal: Ovezande E 414).

In schriftelijke stukken is de naam De roeipitten niet gevonden; wel wordt het perceel reeds in 1663 De blicken genoemd⁶⁷.

65. **De blicken**

Hoewel het betreffende perceel niet laag is gelegen, wordt het in 1728 al aangeduid als De blicken⁶⁸, terwijl ook in latere jaren diezelfde benaming wordt gebruikt. Thans is er geen naam voor bekend.

66. **De kromme weie** (De kromme weide)

67. **'t Klôôster** ('t Klooster)

Alleen door overlevering bekende veldnaam, die nergens schriftelijk is aangetroffen. Betreffende de herkomst en betekenis is niets bekend. Het verhaal dat er ooit een klooster gestaan zou hebben kan zonder meer naar het rijk der fabelen worden verwezen. De juistheid van de ook wel gegeven uitleg, dat het perceel eens eigendom van een kloosterling(e) geweest is, werd evenmin door de stukken bevestigd. De oudste vermelding (met naam) in de transportregisters is van 1699⁶⁹ als het wordt aangeduid met: d' blycken.

68. **De lêêge weie** (De lage weide)

⁶⁶ Lasonder 2745, fol. 11v.

⁶⁷ Lasonder 2799, fol. 107v.

⁶⁸ Lasonder 2745, fol. 98.

⁶⁹ Idem, fol. 30.

69. **De zandpitweie** (De zandputweide)

Uit de hoogteligging ten opzichte van de aanliggende percelen blijkt duidelijk de bestemming die dit weiland certijds had en die in de naam nog tot uiting komt. Het zand uit de vrij talrijk aanwezige zandputten werd hoofdzakelijk gebruikt voor de aanleg en het onderhoud van de zandwegen. Het graven van een zandput werd in de overlopers opgetekend omdat een perceel dat „uitgeput” werd niet meer schotplichtig was, daar het zijn waarde dan had verloren. Naast het gebruik aan de wegen zal het zand ook ongetwijfeld in de bouw zijn gebruikt. De oudste aantekening omtrent een zandput in de Nicuwe Kraayertpolder vinden we in de overloper van 1686: „Nota: Van dese parthie is 45 roeden berooft door het ophoogen van een nieuwen sandwegh”⁶⁰.

70. **'t Blik**

Wederom een duidelijke naam die al eeuwen in gebruik is; in 1699 genoemd: d' blycken⁶¹.

71. **K'rtijns land** (Courtins land)

Ook wel genoemd K'rtijns land of het land van K'rtijn. Vrij bekende veldnaam die genoemd is naar een pachter uit de vorige eeuw. De Zeeuwse uitspraak voor de familienaam Courtin is K'rtijn.

72. **D'acht gemeten** (De acht gemeten)

Duidelijke naam die niet oud zal zijn. In de hock waarin het perceel ligt (de Veertig Gemeethock) komt geen enkel perceel met een oppervlakte van ongeveer 8 gemeten voor.

73. **Schuitvlot**

Deze naam komt als veldnaam alleen voor in het tiendenboek 1858 - 1873 van Lenshoek⁶². Daarin is deze tiendhoek als volgt omschreven: „De 40-Gemeethoek/Schuitvlot op 40 gemeten velds.” Hieruit blijkt dat beide namen gelden voor hetzelfde perceel. Zoals bij de veldhocken is uiteengezet, dankt de 40-Gemeethoek zijn naam aan een perceel van die grootte, gelegen langs de huidige Heinkenszandseweg. Dwars door dat land liep vroeger een kreek die op een oude tekening staat aangegeven als: „De kreek genaemt 't Schuytvlodt, loopende naer 't Heinkensantsche gadt”⁶³. De tiendhoek is dus naar die kreek genoemd. Zie ook de gelijknamige waternaam.

73-1. **Schuurslot**

Nog vrij bekende perceelsnaam, waarvan slechts één oude vermelding bekend is, en wel in de Goese Courant van 3 augustus 1869. Daarin wordt, in een advertentie betreffende de verpachting van dijken, onder andere genoemd: „den dijk van den vorigen tot den Driedijk aan het Schuurslot.” (= dijkje tussen de polders Uitslag en Westerguite in Heinkenszand). Omtrent de oorsprong van de naam is

⁶⁰ GA Goes, Archief Goes, Voorlopig nr. 3192.

⁶¹ Als noot 59.

⁶² GA Goes, Archief Lenshoek, Inv. nr. 262 c, fol. 1.

⁶³ GA Goes, Archief De Perponcher, Inv. nr. 61.

elen blijkt duidelijk de
n nog tot uiting komt.
dzakelijk gebruikt voor
van een zandput werd
geput" werd niet meer
Naast het gebruik aan
bruikt. De oudste aan-
vinden we in de over-
oort door het ophoogen

is; in 1699 genoemd:

Vrij bekende veldnaam
Zeeuwse uitspraak voor

et perceel ligt (de Vee-
akte van ongeveer 8 ge-

nboek 1858 - 1873 van
n: „De 40-Gemeethoek/
namen gelden voor het-
ankt de 40-Gemeethoek
s de huidige Heinkens-
ie op een oude tekening
lopende naer 't Heyn-
genoemd. Zie ook de ge-

c vermelding bekend is,
in wordt, in een adver-
ere genoemd: „den dijk
dijkje tussen de polders
rsprong van de naam is

niets met zekerheid bekend. Mogelijk is er verband met de naam Schuivlot, omdat beide betrekking hebben op hetzelfde perceel. Door verbastering in het dialect zou dan Schuivlot veranderd kunnen zijn in Schuurslot.

73-2. De zestien stiksjes (De zestien stukjes)

Ook wel genoemd als De zestien stikken.

73-3. De paereweic (De paardenweide)

Dit (voormalige) weiland behoort bij de Groene hofstede; de naam spreekt voor zich.

74. 't Rietbus ('t Rietbos)

75. De voorsten 'oek (De voorste hoek)

76. Tol'oek (Tolhoek)

Wordt ook wel Tol'oeksje genoemd. De naam is ontleend aan de tol die eertijds op de naastgelegen dijk aanwezig was op de grens van 's-Heerenhoek met Heinkenszand, welk punt nog zeer algemeen De tol genoemd wordt.

77. D'olle weie (De holle weide)

Vrij bekende naam die alleen uit mondelinge overlevering bekend is. Hoewel thans egaal bouwland, kan het perceel zijn naam ontleend hebben aan de holle ligging van het toenmalige weiland.

78. Den achtersten 'oek (De achterste hoek)

79. De kleinen Roover

De naam van deze tiendhoek komt zowel in de bekende taxatieboekjes ⁶⁴ als in het tiendenregister van Lenshoek ⁶⁵ voor. De grootte ervan staat opgegeven als 13 gemeten. Volgens de overlopers had dit perceel een oppervlakte van 12 gemeten 206 roeden. In 1715 was het eigendom van Pompeus de Roover ⁶⁶. Hij was „Heer van Hardinxveld, Balju van Zuid Holland, etc." ⁶⁷. De veldnaam is dus aan deze familienaam ontleend.

79-1. De rôôver (De rover)

Een gedeelte van vorenstaande tiendhoek is nu nog steeds onder dezelfde naam bekend. Het andere deel wordt nu gerekend onder de volgende naam begrepen te zijn.

80. Den achtersten 'oek (De achterste hoek)

⁶⁴ Tiendenboekje 1811, blz. 11.

⁶⁵ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 c, fol. 5v.

⁶⁶ Als noot 24.

⁶⁷ Lasonder 2721, blz. 42.

81. De kiekant (De uitkijk)

De betekenis van deze naam ligt voor de hand: land waarover men vanaf de boerderij uitkijkt.

82. De negen gemeten

Zeer bekende veldnaam. Daar het perceel, volgens de overloper van 1623⁶⁸ (en ook later) groot is 8 gemeten 210 roeden, is de naam hoogstwaarschijnlijk al oud. Het perceel bestaat nog steeds in de oude vorm.

83. 't Diekweidje ('t Dijkweidje)

Weiland, gelegen aan de dijk.

84. 't Wissebusje ('t Wissenbosje)

Dit was vroeger een bosje (houtopstand) van wilgctenen.

85. 't 'Oeksje ('t Hoekje)

86. De vierentwintig stikken (De vierentwintig stukken)

87. Den Grooten Roover

De oudste vermelding van deze naam is gevonden in een transportakte uit 1794, waarbij wordt verkocht een perceeltje grond van 40 roeden, „geleegen in den Nieuwen Craayer en aldaar in den Grooten Roover, 's-Heerenhoek ambagt”⁶⁹. Ook in de taxatieboekjes⁷⁰ en in het tiendenregister van Lenshoek⁷¹ komt de naam voor, met vermelding van de oppervlakte: 24 gemeten 206 roeden, waardoor de juiste plaats bekend is.

De naam is nog steeds in gebruik, zij het dan dat het perceel waarvoor de naam opgegeven is, slechts een gedeelte van het totale perceel omvat. De andere delen hebben echter ook nu nog namen die samengesteld zijn met de naam Roover. Het zijn de nummers 87-1 tot en met 87-5. Het gehele perceel wordt thans ook wel „Rôôvers'oek” genoemd. De naam is, evenals van perceel nr. 79, ontleend aan Pompeus de Roover, in het begin van de 18e eeuw eigenaar van die grond⁷².

87-1. De voorste rôôver (De voorste rover)

87-2. Grôôte rôôver (Grote rover)

87-3. Korte rôôver (Korte rover)

87-4. Lange rôôver (Lange rover)

87-5. Rôôverweide (Roverweide)

⁶⁸ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 38, fol. 4v.

⁶⁹ Lasonder 2747, fol. 105.

⁷⁰ Tiendenboekje 1811, blz. 10.

⁷¹ GA Goes. Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 c, fol. 5.

⁷² Als noot 24.

88. **De vèertig gemeten** (De veertig gemeten)

Alleen door mondelinge overlevering bekende veldnaam. Dit perceel is *niet* hetzelfde als de gelijknamige tiendhoek (nr. 73).

89. **De kromme weie** (De kromme weide)

90. **'t Midden'ocksje** ('t Middenhoekje)

Ook wel genoemd het middenste 'ocksje. Zie ook par. 5.4.

91. **Keizers'ock** (Keizershoek)

Bekende veldnaam voor het perceel dat vroeger „De gemeene zake” toebehoorde en ook met die naam werd vernoemd. (Zie voor de toelichting op die benaming nr. 9). De oppervlakte van dat perceel binnen het ambacht 's-Heerenhoek bedroeg 15 gemeten 40 roeden. Het strekte zich ook tot in Ovezande uit.

Het onderhavige perceel was in 1832 eigendom van Tannetje de Jonge, weduwe van Huibregt Goense. Later kwam het in bezit van haar dochter: „Margaretha Huibregtse Goense, vrouw van Krijn de Jonge”, die het in 1877 verkocht aan Pieter Jacobse Rijk. In 1902 kwam de grond in bezit van de dochter van Pieter Rijk, Geertruida, die in 1903 huwde met Bastiaan Rentmeester, weduwnaar van Johanna Ars. De vader van deze Bastiaan, Marinus Rentmeester, werd op 21 februari 1826 te 's-Heerenhoek geboren als zoon van Engel Rentmeester en Margrieta de Keyzer. Zoals zo vaak het geval was (zelfs nu bestaat dat gebruik nog wel), werden de kinderen in het spraakgebruik niet naar de vader maar naar de moeder genoemd, een naamgeving die soms meerdere generaties lang stand hield zoals ook hier. Ook thans is de naam De Keyzer voor verschillende leden van het geslacht Rentmeester nog bekend! Dit perceel is dus in feite genoemd naar de grootmoeder van de man van een vroegere eigenaresse.

5.3. NAMEN VAN TIENDHOEKEN MET ONBEKENDE LIGGING

Agtien gemeethoek

Van deze tiendhoek is slechts één vermelding gevonden, en wel bij de verkoop van de tienden daarin op 14 november 1788⁷³. Hoewel de plaats niet kon worden vastgesteld, bestaat de mogelijkheid dat deze hoek dezelfde is als de „A. Vleugels of Vogelshoek” die in de tiendenregisters voorkomt, omdat de grootte daarvan ook 18 gemeten is.

Danker Stevenshoek

In het register van plechten 1696 - 1708⁷⁴ bevinden zich ook (latere) aantekeningen betreffende de tienden. Op 31 juli 1745 is onder andere genoteerd: „West Craiaert op 29 gemeten 128 roeden, van outs Danker Stevensen.” In hetzelfde register bevinden zich ook enkele losse briefjes met aantekeningen over de tienden. Op één ervan staat o.a.: „Danker Stevenshoek, groot 29 gemeten 228 roeden, wordt gescgdt reeds getaxeert te zijn en onder de post van G. A. Gabauw in den

⁷³ Lasonder 2747, fol. 77.

⁷⁴ Lasonder 2751.

West Craeyert begrepen." In het tiendenboekje van 1811⁷⁵ is de hoek aangeduid als „Danker Stevensse op 19 gemeten 128 roeden." De persoon waarnaar deze hoek is genoemd, is wellicht Danker Stevensse Nieuwkamer die in 1728 genoemd is in het schepenakteboek van 's-Heer Arendskerk, als eiser in een proces „contra Juf-frouw Elisabeth Houthoven, weduwe van de heer Stedhouder W. Groenou"⁷⁶.

De dijkstallen

De enige vermelding van die naam is gevonden in de bekende taxatieboekjes⁷⁷. Als grootte is opgegeven 9 gemeten 150 roeden. Een perceel van deze oppervlakte wordt in het gebied van 's-Heerenhoek niet gevonden. In het Ovezandse deel van de Nieuwe Kraayertpolder, in de Middelhoek, komen in de overloper van 1623⁷⁸ 4 percelen voor, elk met een oppervlakte van 4 gemeten 225 roeden. Een combinatie van twee van die percelen levert een oppervlakte van 9 gemeten 150 roeden, gelijk dus aan de opgegeven grootte van De dijkstallen. Daar, zoals reeds gemeld, de bewuste boekjes ook tiendhoeken van buiten 's-Heerenhoek moeten bevatten, is het mogelijk dat deze tiendhoek in Ovezande ligt. Zeker is dit niet omdat de oppervlakte vaak niet exact werd vermeld, maar afgerond, zoals b.v. met de Bosgaardhoek het geval is. De mogelijkheid blijft echter bestaan dat het een perceel is van ongeveer 9½ gemeten. Binnen 's-Heerenhoek zijn dan verschillende mogelijkheden.

Den Groten Bisschop

Komt voor, zowel in de taxatieboekjes⁷⁹ als in het register van Lenshoek⁸⁰, ter grootte van 48 gemeten, uit welk gegeven de plaats niet kan worden vastgesteld. Ook hier bestaat de mogelijkheid dat de hoek buiten 's-Heerenhoek ligt. De naam is afgeleid van de familienaam Bisschop. Reeds in 1635 wordt „Signeur Pieter Bisschoop, coopman tot Middelbuerch" als grondeigenaar in de Nicuwe Kraayertpolder vermeld⁸¹. De plaatselijke uitspraak van de naam Bisschop is Buskop. In het 's-Heer Arendskerkse deel van de Nicuwe Kraayert liggen twee veldhoeken met de naam Bisschop.

Jan Hubregtschoek

Alleen bekend uit de taxatieboekjes⁸². De oppervlakte bedraagt 20 gemeten 100 roeden. Mogelijk is de hoek genoemd naar Jan Hubrechtse Vermue die rond 1800 in de West-Kraayertpolder woonde en daar veel landerijen bezat⁸³.

Middelhoek of Hoogenhoek

Deze naam komt alleen voor in het tiendenregister van Lenshoek⁸⁴, met een oppervlakte van 13 gemeten.

⁷⁵ Blz. 79.

⁷⁶ Lasonder 2719, fol. 62.

⁷⁷ Tiendenboekje 1811, blz. 19.

⁷⁸ WNZB Archief Nicuwe Kraayert. Inv. nr. 38, fol. 5v.

⁷⁹ Tiendenboekje 1811, blz. 4.

⁸⁰ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 262c, fol. 2.

⁸¹ Lasonder 2797, fol. 63.

⁸² Tiendenboekje 1811, blz. 23.

⁸³ GA Borsele, Archief 's-Heerenhoek, Inv. nr. 15. Eigendomsregister 1807 - 1810, fol. 51.

⁸⁴ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 e, fol. 4v.

1⁷⁵ is de hoek aangeduid
rsoen waarnaar deze hoek
in 1728 genoemd is in het
een proces „contra Juf-
ouder W. Groenou”⁷⁶.

ende taxatieboekjes⁷⁷. Als
eel van deze oppervlakte
n het Ovezandse deel van
n de overloper van 1623⁷⁸
n 225 roeden. Een combi-
an 9 gemeten 150 roeden.
Daar, zoals reeds gemeld,
erenhoek moeten bevatten,
Zeker is dit niet omdat de
erond, zoals b.v. met de
r bestaan dat het een per-
hoek zijn dan verschillende

gister van Lenshoek⁷⁹, ter
et kan worden vastgesteld.
-Heerenhoek ligt. De naam
1635 wordt „Signeur Pieter
aar in de Nieuwe Kraayert-
am Bisschop is Buskop. In
ert liggen twee veldhoeken

e bedraagt 20 gemeten 100
htse Vermue die rond 1800
en bezat⁸⁰.

Lenshoek⁸¹, met een opper-

Den Oostbisschop

Genoemd in de taxatieboekjes⁸² met een oppervlakte van 16 gemeten 183 roeden. Aan de hand daarvan kan, door vergelijking met de overlopers, geconcludeerd worden dat de hoek in 's-Heer Arendskerke ligt, en wel in de gelijknamige veldhoek van de Nieuwe Kraayertpolder. Ook in een transportakte van tienden van „den 28 van Slagtmaand 1805” wordt de hoeknaam genoemd⁸³. Zie ook: Den Groten Bisschop.

Den Oostrover

Ook deze tiendhoek, groot 20 gemeten 40 roeden, is vermeld in de taxatieboekjes⁸⁴. In de gelijknamige veldhoek in 's-Heer Arendskerke komt geen perceel van die grootte voor. Toch zal vermoedelijk daar de plaats gezocht moeten worden van deze hoek, op dezelfde wijze als bij „Den Oostbisschop” het geval is. Zie ook: De kleinen Roover (nr. 79 van par. 5.2.).

Rijkehuurt

Komt voor in het tiendenregister van Lenshoek⁸⁵, met een oppervlakte van 17 gemeten 141 roeden. Hoewel de ligging niet zeker is, is dit waarschijnlijk westelijk van de Pastoorshoek. Zie voor verklaring van de naam van de beschrijving van de gelijknamige buurtschap.

Simon de Batshoek

Komt alleen voor in de taxatieboekjes⁸⁶. De oppervlakte is aangegeven als 20 gemeten. De hoek zal genoemd zijn naar Simon de Bats die van 1643 tot 1651 schepen was van Heinkenszand, waaronder 's-Heerenhoek toen ressorteerde.

Stoofhoek

Deze naam komt niet voor in het tiendenboekje van 1811; pas een aantal jaren later is dit het geval. Ook komt de naam voor op de lijsten van tiendenverhuring van Lenshoek⁸⁷. Met de naam zijn een drietal percelen aangeduid, respectievelijk 28 gemeten, 27 gemeten en 14 gemeten 3 roeden groot. In 1811 staan de eerste twee percelen ten name van Jan Zuidhof en het laatste op naam van Cornelis Janse de Jonge. De naam is wellicht ontleend aan de in 1826 gebouwde meestof in de West-Kraayertpolder; de hoek zal dan ook waarschijnlijk in 's-Heer Arendskerke zijn gelegen.

Swemershoek

Van deze hoek is slechts één vermelding bekend, n.l. bij de verkoop van de tienden in die hoek in 1788⁸⁸. In de akte is alleen vermeld dat de hoek is gelegen in de Nieuwe Kraayertpolder, zonder nadere aanduiding en zonder vermelding van de

⁷⁵ Tiendenboekje 1811, blz. 29.

⁷⁶ Lasonder 2748, fol. 18 + 19.

⁷⁷ Tiendenboekje 1811, blz. 26.

⁷⁸ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 e, fol. 3.

⁷⁹ Tiendenboekje 1811, blz. 22.

⁸⁰ GA Goes, Archief Lenshoek. Inv. nr. 278 a.

⁸¹ Lasonder 2747, fol. 76v.

register 1807 - 1810, fol. 51.

grootte. Daar in het begin van de 18e eeuw een zekere Cornelis Zwemer schepen was van 's-Heerenhoek⁹², is deze tiendhoek mogelijk naar hem genoemd.

Vaathoek

Tiendhoek die in de taxatieboekjes⁹³ voorkomt ter grootte van 26 gemeten 69 roeden, maar die niet in 's-Heerenhoek is thuis te brengen. De hoek ligt waarschijnlijk in de Borssele polder waar als veldhoek de Nieuwe Vaathoek voorkomt.

Den 24 gemeethoek

Alleen bekend uit de taxatieboekjes⁹⁴. Met de (globale?) grootte die in de naam zit opgesloten, kon de ligging niet worden bepaald.

Verborghoek

Op 14 november 1788 werden de tienden in deze hoek verkocht voor £ 120 - 5 - 0⁹⁵. Daarbij is alleen vermeld dat de hoek „in den Nieuwen Craaijer” is gelegen; de grootte is niet aangegeven. In de taxatieboekjes en het tiendenregister van Lenshoek is de hoek niet vermeld. Waarschijnlijk is Verborg een geslachtsnaam.

A. Vleugels of Vogelshoek

Komt alleen voor in de taxatieboekjes van de tienden⁹⁶. De opgegeven grootte bedraagt 18 gemeten. Vleugel is in de 18e eeuw een bekende familienaam in 's-Heerenhoek, zodat de naam daaraan ontleend zal zijn. Zie ook bij de veldhoek Vleugelshoek.

De herkomst van de naam Vogelshoek is zeer onzeker. Misschien houdt die verband met Willem Christiaan Vogel, die genoemd wordt in een akte uit 1796, waarin is beschreven de belening met de helft in tienden in de Nieuwe Kraayertpolder, aan: „Willemina Catharina Sabinna von Glockman, aangekomen door den overlijden van Willem Christiaan Vogel die haar oom was . . .”⁹⁷ Mogelijk is deze hoek dezelfde als de Agtien Gemeethoek. Zie aldaar.

West Bisschop

Deze tiendhoek wordt genoemd in de taxatieboekjes⁹⁸. De grootte bedraagt 15 gemeten 113 roeden. Ook een veldhoek in het 's-Heer Arendskerkse deel van de Nieuwe Kraayertpolder draagt deze naam, zodat het voor de hand ligt om daar ook de tiendhoek te zoeken. Door vergelijking van de perceelsgrootten in die hoek kon dat echter niet worden aangetoond.

Den Westrover

Wordt alleen vermeld in de taxatieboekjes⁹⁹. De grootte bedraagt 19 gemeten 280

⁹² Lasonder 2745, fol. 74.

⁹³ Tiendenboekje 1811, blz. 16.

⁹⁴ Idem, blz. 21.

⁹⁵ Lasonder 2747, fol. 76.

⁹⁶ Tiendenboekje 1811, blz. 18.

⁹⁷ GA Gocs, Archief Lenshoek, Inv. nr. 72.

⁹⁸ Tiendenboekje 1811, blz. 41.

⁹⁹ Idem, blz. 27.

Cornelis Zwemer schepen
hem genoemd.

grootte van 26 gemeten 69
ngen. De hoek ligt waar-
we Vaathoek voorkomt.

?) grootte die in de naam

Deze hoek verkocht voor
„in den Nicuwen Craaljer”
boekjes en het tiendenregis-
ter is Verborg een geslachts-

De opgegeven grootte be-
de familienaam in 's-Hee-
ook bij de veldhoek Vleu-

zeker. Misschien houdt die
wordt in een akte uit 1796,
en in de Nieuwe Kraayert-
boekman, aangekomen door
boom was ...”⁹⁷ Mogelijk is
ar.

⁹⁸. De grootte bedraagt 15
Arendskerkse deel van de
voor de hand ligt om daar
perceelsgrootten in die hoek

te bedraagt 19 gemeten 280

roeden. Wellicht ligt ook deze hoek buiten 's-Heerenhoek, in de gelijknamige veld-
hoek van de Nieuwe Kraayertpolder in 's-Heer Arcndskerke.

De Zandputten

Zowel in de taxatieboekjes¹⁰⁰ als in het tiendenregister van Lenshoek¹⁰¹ is deze
tiendhoek vermeld. In de taxatieboekjes staat de grootte opgegeven als 14 gemeten
en in het register van Lenshoek als 14 gemeten 188½ roeden.

Zonnemairehoek

Komt voor het eerst voor in de taxatieboekjes¹⁰². Als oppervlakte is gegeven 14
gemeten. In het tiendenregister 1858 - 1873 van Lenshoek¹⁰³ komt dezelfde tiend-
hoek voor, daar echter vermeld als „Jonker van Zonnemaire op 14 gemeten 175
roeden.”

5.4. NAMEN VAN PERCELEN WAARVAN DE LIGGING NIET MEER BEKEND IS EN FOUTIEVE NAMEN

Naast de reeds genoemde namen komen in het veldboek van Cornelis Janse Raas
uit 1797¹⁰⁴ ook de volgende acht perceelsnamen voor. De ligging van de betref-
fende percelen kon niet worden bepaald.

De agterste weije

De grootte ervan was 5 gemeten 212 roeden „macyensveld”.

De Geere

Geere of geer betekent schuin of wigvormig.

Josephs blik

Bij de opsomming van de 6 stukken van „het Lange stuk in den Nicuwen Craaljer”
staat op het eind: „tegen Josephs blik.” Mogelijk betreft het hier een perceel in
Ovczande.

Het kalverweytje

Lag bij de boerderij in de Vroonhoek.

De klaverweye

Was eveneens bij de hofstede gelegen.

Het Lange stuk

Had een oppervlakte van 6 gemeten 216 roeden „sniens en maijensveld”.

¹⁰⁰ Idem, blz. 7.

¹⁰¹ GA Gocs. Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 c, fol. 3v.

¹⁰² Tiendenboekje 1811, blz. 3.

¹⁰³ GA Gocs. Archief Lenshoek. Inv. nr. 262 c, fol. 1v.

¹⁰⁴ Zie noot 2.

De middelsten hoek

Mogelijk is dit hetzelfde perceel als nr. 90 van par. 5.2. omdat dit perceel ligt naast de indertijd door Cornelis Raas bewoonde boerderij.

De voorste weye

Ook dit weiland lag bij de hofstede.

Foutieve namen

Op de uitgaven 1950 en 1962 van de topografische kaart is abusievelijk de naam *Rietebasschen* aangegeven in de gemeente 's-Heerenhoek. Hij hoort echter thuis in Heinkenszand. Op de uitgave 1972 komt de fout niet meer voor.

1. omdat dit perceel ligt

is abusievelijk de naam
Hij hoort echter thuis in
voor.

6. STRAAT-, WEG- EN DIJKNAMEN

6.1. INLEIDING

Ook bij de beschrijving van deze groep van namen is de huidige officiële naamgeving als uitgangspunt genomen. De tegenwoordige namen staan in alfabetische volgorde. Daarbij staan alle namen genoteerd die voor de betreffende weg of straat zijn gevonden. In de lijst zijn ook opgenomen de namen van een drietal paden die thans niet meer bestaan, n.l. Blikpad, Kerkepad en Moolpadje.

Officiële, door de gemeente vastgestelde, straatnamen bestaan in 's-Heerenhoek pas sinds 1920. In de vergadering van 2 augustus van dat jaar besloot de gemeenteraad „de wijken A en B der gemeente op te heffen en de Gemeente te verdeelen in straten, te weten: De Hoofdstraat; Dorpstraat; Kerkstraat; Emmastraat; Prins Hendrikstraat; Prinses Julianastraat; Burgemeester Timansweg; Molendijk; Werrilaan; Nassauweg; Goesche Straatweg; Vlucgelhofweg; Beeldhoeveweg; Stooflaan; Driedijk”¹.

Bij de beschrijving van de namen is vaak aangegeven dat een naam in 1969 werd veranderd. Dit geschiedde toen met het oog op de gemeentelijke herindeling die op 1 januari 1970 plaats vond.

6.2. NAMEN

Barbesteinweg

Genoemd naar de boerderij Barbestein. Daar deze weg tot 1969 ook bij de Werrilaan behoorde, zie men voor oude namen bij die naam.

Beeldhoeveweg

Genoemd naar de Beeldhoeve die vroeger stond op het grondgebied van Ovezande. Het huis daarvan staat er nog steeds (Beeldhoeveweg 7). Tot 1969 heette het noordelijk deel Groeneweg en het zuidelijk gedeelte Oostlangeweg. De naam Groeneweg werd voor het noordelijk deel ook reeds in de 17e eeuw gebruikt². Hoewel die naam vaak enkel als soortnaam wordt beschouwd voor een begroeiide, dus *groene* weg, is hier toch duidelijk sprake van een echte wegnaam. Behoudens de twee keer dat in de transportregisters ook de Nassauweg als Groene weg wordt aangeduid, zijn *alle* andere vermeldingen van de naam van toepassing op de onderhavige weg. Ook werd vroeger de naam Oostlange weg gebruikt, zowel in het rechterlijk archief als in de overlopers. In de wegenlegger van 1885 werd eveneens die naam gebruikt³. Op de oudste topografische kaarten tenslotte, staat foutief de naam Oostweg vermeld.

¹ GA Borsele, Archief 's-Heerenhoek, Inv. nr. 31 (notulen van de gemeenteraad).

² Lasonder 2799, fol. 128v, (1665)

³ GA Borsele, Archief 's-Heerenhoek, Doos 115, dossier 9.

Benedenstraat

De oudste naam van deze straat is Zevenkoten, welke naam (met de klemtoon op zeven) nog steeds zeer algemeen in gebruik is. Reeds in 1731 komt de naam voor, dan geschreven als Seven kooten⁴. Sedert 1745 werd vrijwel steeds de naam Seven huysen gebruikt⁵, met varianten in de spelling. Nog op een ansichtkaart uit 1920 komt de naam Zevenhuizenstraat voor⁶. Later werd de naam Kerkstraat gebruikt tot deze in 1969 werd veranderd in Benedenstraat. De betekenis van die laatste naam is eenvoudig: gelegen *beneden* aan de dijk.

Aangaande de betekenis van het woord koten in Zevenkoten nog het volgende. In het middelnederlands betekent het: hut, huisje, stal, schuur, kooi, hok; in het algemeen: armelijk verblijf⁷. De naam Zevenkoten betekent dus armelijke buurt, welke betekenis ook geldt voor de oude naam van 's-Heerenhoek, Calishoek.

Blikpad

De naam van dit verdwenen voetpad is bij de oudere mensen nog bekend. Het ontleende zijn naam aan De blikwiec waarlangs het vanaf de Stoofweg naar de Driedijk liep. In een beschrijving van de voetpaden in de gemeente d.d. 17 maart 1858, wordt het genoemd *De Blikpad*⁸. Uit die beschrijving blijkt ook dat het pad werd onderhouden door de ingezetenen van Nieuwdorp, „welke hiervan gebruik maken tot het bezoek der Kerk te 's-Heerenhoek.” Ook door de Nieuwe West-Kraayertpolder liep een pad dat Blikpad werd genoemd zoals uit de oude topografische kaarten blijkt.

Burgemeester Timansweg

Genoemd naar Johannes Gerardus Petrus Timans, geboren te Goos op 15 oktober 1842 en overleden te 's-Heerenhoek op 11 april 1918. Hij was van 1892 tot zijn dood burgemeester van 's-Heerenhoek. Voordat deze naam in 1920 in gebruik kwam, heette de dijk Doeldijk en/of Cingeldijk. In de wegenleggers van 1885 en 1940 is de naam aangegeven als Doel- of Cingeldijk. In 1806 werd de naam De Cingel gebruikt;⁹ in die tijd is echter het meest gebruikelijk de benaming Doeldijk, waarvan de oudst gevonden vermelding uit 1793 dateert¹⁰. Deze naam zal echter veel ouder zijn, daar reeds in 1712 sprake is van „het doelhoff” dat aan die dijk was gelegen (nr. 10 van par. 5.2.). Nog ouder is de benaming den Drijendijk (= Driedijk) die in 1656 en 1665 wordt gebruikt¹¹.

Het gedeelte van de dijk dat ten westen van de Prins Hendrikstraat ligt, heet sinds 1969 weer Cingeldijk. Tot die tijd heette het wegje Industrieweg vanwege de daaraan gevestigde fabriek. Het kruispunt van de Burgemeester Timansweg met de Kuypersdijk en de Heerenstraat heet in de volksmond algemeen: „Den 'oek van 't pak'uus”.

⁴ Lasonder 2745, fol. 111v.

⁵ Lasonder 2746, 27 augustus 1745.

⁶ P. S. G. Raas, 's-Heerenhoek in oude ansichten. Zaltbommel, 1974, afb. 41.

⁷ J. Verdam, Middelnederlandsch handwoordenboek. Den Haag, 1932.

⁸ GA Borscle, Archief 's-Heerenhoek. Inv. nr. 134.

⁹ Lasonder 2747, fol. 177.

¹⁰ Idem, fol. 96.

¹¹ Lasonder 2799, fol. 57 en 127.

naam (met de klemtoon op
1731 komt de naam voor,
ijwel steeds de naam Seven
een ansichtkaart uit 1920
naam Kerkstraat gebruikt
betekenis van die laatste

venkoten nog het volgende.
schuur, kooi, hok; in het
ekent dus armelijke buurt,
erenhoek, Calishoek.

ensen nog bekend. Het ont-
de Stootweg naar de Drie-
nente d.d. 17 maart 1858,
lijkt ook dat het pad werd
ke hiervan gebruik maken
de Nieuwe West-Kraayert-
uit de oude topografische

oren te Goes op 15 oktober
Hij was van 1892 tot zijn
naam in 1920 in gebruik
wegenleggers van 1885 en
In 1806 werd de naam De
elijk de benaming Doeldijk,
rt¹⁰. Deze naam zal echter
doelhoff" dat aan die dijk
benaming den Drijendijk

ins Hendrikstraat ligt, heet
de Industrieweg vanwege de
urgemeester Timansweg met
d algemeen: „Den 'oek van

1974, afb. 41.
, 1932.

Afb. 11. J. G. P. Timans, burgemeester van
1892 tot 1918. Foto uit 1916.

Afb. 12. Nicolaus van Stee, burgemeester
van 1879 tot 1892.

Burgemeester van Horsighstraat

Deze straat, aangelegd in 1948 en 1951, is genoemd naar Constant Frederik Alphons Marie van Horsigh, geboren 2 augustus 1895 te Oosterhout en overleden te Breda op 3 januari 1968. Hij was van 1923 tot 1957 burgemeester en secretaris van 's-Heerenhoek. In de volksmond heette (en heet nog wel) de straat „de nieuwe wijk” of ook wel kortweg „de wijk”.

Cingeldijk

Zie burgemeester Timansweg.

Deken Holtkampstraat

Genoemd naar C. P. M. Holtkamp, die van 1955 tot 1958 pastoor en deken was te 's-Heerenhoek, thans emeritus te Goes. De straat is in 1959 aangelegd.

Deken Tomaslaan

Arnoldus Antonius Tomas werd geboren te Rotterdam op 23 juli 1793. Hij werd op 14 juni 1841 pastoor van 's-Heerenhoek en deken van Middelburg. Hij overleed te 's-Heerenhoek op 10 december 1871. Ook de naar hem genoemde straat is in 1959 aangelegd.

Tot de laan behoort nu ook het Patrijzenpad dat de laan met de Nassauweg verbindt. De naam Patrijzenpad, genoemd naar de voetbalvereniging De Patrijzen, is een tijdlang als afzonderlijke straatnaam in gebruik geweest, maar is nooit officieel vastgesteld.

Dregmanstraat

J. L. Dregmans was van 16 juli tot en met 31 december 1969 waarnemend burgemeester van 's-Heerenhoek. Daarna was hij tot 1 juni 1970 waarnemend burgemeester van de nieuwe gemeente Borsele.

Driedijk

Driedijk is de gewone benaming voor een dijk die haaks op een andere wordt aangelegd. Op de topografische kaart uit 1864 komt de naam voor als benaming voor het huurtschapje bij de dijk. In de wegenlegger van 1885 wordt de dijk West-Kraaijertsche dijk genoemd ¹².

Emmastraat

Genoemd naar de gemalin van Koning Willem III, Koningin Emma. In de volksmond heet het straatje echter nog steeds en algemeen „de Bôôgert”; een naam die al eeuwenlang wordt gebruikt. Reeds in 1691 wordt het perceel waarop de straat nu ligt als boomgaard vermeld ¹³. In 1803 wordt een woonhuis verkocht, staande „in den gewezenen boomgaard bij de Zevenhuizen” ¹⁴. Ook in 1804 komt dezelfde benaming enkele keren voor ¹⁵. Van iemand die aan de Emmastraat woont zegt men ook thans nog dat hij *in* de bôôgert woont.

¹² Als noot 3.

¹³ Lasonder 2745, fol. 1v.

¹⁴ Lasonder 2747, fol. 162.

¹⁵ Idem, fol. 165 en 166.

Heerenstraat

Naam die pas in 1969 is ingevoerd en is afgeleid van de naam van het dorp. Daarvoor was de naam Dorpsstraat in gebruik (sinds 1920). Nog ouder is de naam Voorstraat die de gehele 18e eeuw werd gebruikt. De oudste vermelding daarvan is gevonden in een akte uit 1656 ¹⁶. In 1651 is een keer de naam Voorbuurt genoemd ¹⁷. De volksnaam voor deze straat is „Onder an 't durp”.

Heinkenszandseweg

Ook deze naam is sinds 1969 in gebruik. Daarvoor heette de weg Goescstraatweg, terwijl in de wegenleger van 1885 de naam Grindweg wordt gebruikt ¹⁸. Op de kaart van het uitbreidingsplan 1943 staat de naam Zandweg. Meer algemeen gebruikelijk in het begin van deze eeuw is de naam Vijfde dwarsweg, welke naam ook reeds wordt gebruikt in de overloper van 1743 ¹⁹. Daar in 1715 de gehele polder is „hermeten en op hoeken gebracht”, is het waarschijnlijk dat de naam uit die tijd stamt of wellicht nog ouder is. In de overlopers van vóór 1700 wordt steeds de benaming Dwarsweg en Dwarswegh gebruikt. In de transportakten uit de 18e eeuw wordt echter ook vaak de aanduiding Zandweg of Lange Zandweg gebruikt. De oudste vermelding daarvan dateert uit 1719 ²⁰. In 1803 tenslotte komt een keer de naam 's-Heerenhoekse Zandweg voor ²¹.

Jacoba van Beierenpad

In 1964 is dit nieuwe straatje genoemd naar de bekende Gravin van Holland en Zeeland.

Het Kerkepad

Dit was een pad dat vanaf de huidige Prins Hendrikstraat toegang gaf tot het kerkhof bij de Ned. Hervormde Kerk. Over de kerkdreef kon men vanaf de Zevenhuizen – nu Benedenstraat – naar de kerk gaan. De oudste vermelding van het pad vindt men in 1707: „d’Kerkepad” ²². In 1715 schrijft men „het Kerkepad” ²³, terwijl het later ook wel „het Kerkhofspadje” genoemd wordt ²⁴. Het pad is reeds lang verdwenen en de naam niet meer bekend.

Kuijpersdijk

Naam die in 1969 is gegeven aan de toenmalige Hoofdstraat. Sinds mensenheugenis was de dijk echter al bekend als „de Kuipersediek”. De naam heeft betrekking op het beroep kuiper. In het begin van de vorige eeuw woonde aan de dijk Anthonie Capello die dat beroep uitoefende ²⁵. De plaatselijke naam zal dan ook gezien moeten worden als „de kuiper z’n diek”. In zeer veel stukken uit de 17e en

¹⁶ Lasonder 2809, fol. 43.

¹⁷ Idem, fol. 20v.

¹⁸ Als noot 3.

¹⁹ WNZB Archief Nieuwe Kraayert, Inv. nr. 39.

²⁰ Lasonder 2752, fol. 95v.

²¹ Lasonder 2747, fol. 160.

²² Lasonder 2745, fol. 61v.

²³ Idem, fol. 79v.

²⁴ Lasonder 2747, fol. 152v.

²⁵ GA Borscle, Archief 's-Heerenhoek, Inv. nr. 396 (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel der grondeigenaren, Sectie A nr. 125).

18e eeuw wordt geen naam gebruikt voor de dijk. In 1636 wordt een keer de naam Craeyertsen dijck gebezigd ²⁶.

Laustraaf

In 1964 vastgestelde straatnaam naar de karakteristieke Zeeuwse mansvoornaam Lau (van Laurentius), aldus het raadsvoorstel ²⁷.

Maalweg

In 1969 werd deze naam gegeven aan de Noordweg, die ook in 1885 zo heette ²⁸. In de 18e eeuw was de naam Middelweg gebruikelijk ²⁹. De naam Maalweg is afgeleid van het woord gemaal. Het poldergemaal waarmee een gedeelte van de Nieuwe Kraayertpolder wordt bemalen staat aan deze weg. In de 18e eeuw komen ook wel de namen Lange Noordweg en Noordlangeweg voor ³⁰.

Marktstraat

Heet sinds de aanleg in 1959 zo en hoeft geen nadere toelichting.

Merietestraat

Ook dit is een nieuwe naam, genoemd naar de Zeeuwse vrouwen naam Meriete (van Maria) ³¹. Vermeldenswaard is nog wel dat het in de bedoeling van burgemeester en wethouders lag om deze straat Mastraat te noemen naar de naam Ma of Maatje. De raad vond blijkbaar dat er verwarring zou kunnen ontstaan met de naam van de toenmalige Chinese leider Mao-Tse-Toeng en besliste dat de naam Merietestraat daarvoor in de plaats moest komen ³².

Middelburgsestraat

Deze weg, aangelegd in 1937, gaat naar de richting Middelburg; vandaar de naam. De volksmond spreekt echter hier nog steeds van De Nieuwe weg.

Molendijk

Dit is al een oude naam. Reeds in 1758 wordt hij als Mooldijk vermeld ³³, genoemd naar de erop staande molen die in 1937 is afgebrand. Wanneer de molen gebouwd werd is niet bekend. Wel staat vast dat er in 1667 reeds een molen te 's-Heerenhoek stond. In dat jaar werden, zoals reeds gemeld, de goederen van de molenaar Jan Geertsse in beslag genomen omdat hij achter was met het betalen van de molenpacht ³⁴. Het is aannemelijk dat de molen steeds op dezelfde plaats heeft gestaan. In de overlopers van 1743 ³⁵ en latere jaren is sprake van „den West Craaijertsen dijk” wat een foutieve benaming is. De coupure in de dijk bij de

²⁶ T. asonder 2797, fol. 72v.

²⁷ GA Borsele. Archief 's-Heerenhoek. Memorie van toelichting op de agenda van de vergadering van de gemeenteraad op 26 oktober 1964.

²⁸ Als noot 3.

²⁹ Als noot 19.

³⁰ Lasonder 2747, resp. fol. 145 en fol. 118.

³¹ Als noot 27.

³² GA Borsele. Archief 's-Heerenhoek. Notulen van de raadsvergadering van 26 oktober 1964.

³³ Lasonder 2746, 17 juni 1758.

³⁴ T. asonder 2809, fol. 109.

³⁵ Als noot 19.

Schippersweg en de Vleugelhofweg wordt in de volksmond algemeen „t gat van den diek” genoemd.

De naam Stationsweg, die gold voor het wegje bij het spoorwegstation, is in 1969 als straatnaam opgeheven en bij de Molendijk gevoegd. In de wegenlegger van 1940 tenslotte, is het korte stukje weg onderlangs de Molendijk, vanaf de Heinkenszandseweg zuidwaarts tot de aansluiting in de bocht van de weg, Moolwegje genoemd.

Moolpadje

Bij de ouderen is dit verdwenen voetpad nog bekend. Het liep vanaf de Stoofweg, bij het eind van het Blikpad, naar de molen. In de reeds genoemde beschrijving van de voetpaden uit 1858³⁶ wordt het genoemd het Moolpadje; de plaatselijke uitspraak is Meulpadje.

Nassauweg

Bij de bevolking is deze weg nog steeds beter bekend als de Rieke buurte, welke naam al eeuwenoud is en tot op heden nog volop wordt gebruikt. (Zie ook de beschrijving van de gelijknamige buurtschap). De oudst gevonden naam voor de weg is echter West Langeweg, die voor het zuidelijke deel nog steeds wordt gebruikt en die reeds in 1623 werd gebruikt³⁷. Ook in de transportregisters wordt, tot 1643, deze naam herhaaldelijk gebruikt. Daarna nog slechts één keer: in 1726. Een hiaat derhalve van bijna een eeuw. Uit het frequente gebruik van de naam Rijkebuurt in de stukken van na 1641 kan worden opgemaakt dat hij omstreeks die tijd in zwang gekomen is. In de transportregisters wordt de weg ook enkele keren kortweg Langeweg genoemd³⁸. In de wegenlegger van 1885 heet de weg over de volle lengte West Langeweg³⁹. Op de eerste topografische kaart (1864) is de naam foutief aangegeven als Westweg. Een keer is de naam „Westmiddel- of Rijkebuurtweg” aangetroffen⁴⁰. In twee akten uit 1694 is de naam Groene wegh gebruikt⁴¹.

Nieuwe Kraayertsdijk

Deze naam geldt voor het verlengde van de Molendijk, ten noorden van de coupure in de Molendijk bij de Vleugelhofweg.

Pakhuisstraat

Nieuwe naam voor het straatje dat tot 1969 Achterweg heette. De naam Achterweg is voor dit straatje niet oud en hoort eigenlijk bij het noordelijke deel van de Prins Hendrikstraat. De oorspronkelijke naam is Middeweg, welke naam het eerst in 1672 voorkomt⁴². Ook werd vroeger wel de naam Tussenweg gebruikt; voor het eerst in 1797⁴³. De naam Pakhuisstraat is gegeven omdat hieraan alleen schuren en pakhuizen staan en geen woningen.

³⁶ Als noot 8.

³⁷ WNZB Archief Nieuwe Kraayert. Inv. nr. 38 (overloper 1623).

³⁸ Lasonder 2745, fol. 71 (1710).

³⁹ Als noot 3.

⁴⁰ Lasonder 2747, fol. 155 (1802).

⁴¹ Lasonder 2745, fol. 11 en 11v.

⁴² Lasonder 2752, fol. 1v.

⁴³ Lasonder 2747, fol. 115v.

Patrijzenpad

Zie Deken Tomaslaan.

Prins Hendrikstraat

Deze straat, genoemd naar de gemaal van Koningin Wilhelmina, bestaat uit twee delen die vroeger elk een afzonderlijke naam hadden. Het zuidelijk deel, lopende in oost-west richting, heette vóór 1969 al Prins Hendrikstraat, terwijl het noordelijk deel, dat in noord-zuid richting loopt, tot die tijd Koningin Julianastraat heette.

In vroeger tijd was voor het zuidelijk deel de naam Smitsweg gebruikelijk, welke naam het eerst voorkomt in 1773 ⁴¹ en genoemd is naar de smidse die stond op de hoek van de huidige Heerenstraat met de Prins Hendrikstraat. Die smidse stond er al in 1654, toen de voogden van Neelken Jans, dochter van Jan de smit, de smidse verkochten aan Jan Pieterse Bayickhove ⁴². Dit maakt het waarschijnlijk dat ook in die tijd de naam Smitsweg al werd gebruikt.

In 1747 wordt de weg Schotweg genoemd, welke naam afkomstig is van de toen aan die straat gelegen schotte ⁴³. Zie daarvoor ook de perceelsnamen. Een enkele keer worden de namen Dwarsweg ⁴⁷ en Zandwegh ⁴⁸ gebruikt.

Het noordelijk deel van de Prins Hendrikstraat heet in de volksmond „den Achtersnock” (de achterste hock). De oude officiële naam is Achterweg of Achterstraat, welke laatste naam voor het eerst in 1649 wordt gebruikt ⁴⁹. Van de volksnaam den Achtersnock komen enkele oude vermeldingen voor, zij het in wat andere vorm. In 1739 wordt genoemd „een huys en schuure, staende in den hock van de Agterstracte” ⁵⁰. In 1942, toen op last van de Duitse bezetter, de straatnamen genoemd naar levende personen van het Koningshuis moesten worden veranderd, berichtte de burgemeester aan de Commissaris der provincie het volgende: „De Prinses Julianastraat stel ik u voor te doen wijzigen in Achterweg. Eertijds (ongeveer 25 jaren geleden) werd deze straat nog aldus genoemd en vele inwoners spreken nog van Achterweg” ⁵¹.

Rijkstraat

Dit nieuwe pad is in 1964 genoemd naar de hier veel voorkomende familienaam Rijk ⁵², uit welk geslacht ook een aantal gemeentebestuurders is voortgekomen.

Schippersweg

De naam van deze weg is, evenals bij de perceelsnaam Schippersblik, ontleend aan Dignus Schipper, eertijds eigenaar van de hoeve Altijd Zorgen, gelegen aan deze weg op het gebied van 's-Heer Arenskerke. In de wegenlegger van 1885 ⁵³ heet de weg Stoofweg, terwijl in het verkopingsboekje van genoemde hofstede uit

⁴¹ Idem, fol. 28.

⁴² Lasonder 2799, fol. 47v.

⁴³ Lasonder 2746, 26 augustus 1747.

⁴⁷ Lasonder 2747, fol. 15 (1768).

⁴⁸ Lasonder 2745, fol. 83 (1717).

⁴⁹ Lasonder 2799, fol. 16.

⁵⁰ Lasonder 2745, fol. 124.

⁵¹ GA Borsele. Archief 's-Heerenhoek. Doos 96, dossier 9.

⁵² Als noot 27.

⁵³ Als noot 3.

1916 de liging daarvan wordt aangegeven „aan den Zandweg”. Ook op de topografische kaart uit 1864 en latere jaren staat de naam Zandweg vermeld.

Het proces-verbaal van grensbepaling der gemeente ⁵⁴ spreekt van „Anthonie Braams weg” en „Toon Braams weg”. In de overlopers van de West-Kraayertpolder tenslotte wordt de weg slechts aangeduid als dwersweg ⁵⁵ of dwarsweg ⁵⁶.

Sloeweg

Deze in de zestiger jaren aangelegde provinciale weg naar het industriegebied Vlissingen-Oost, is genoemd naar het voormalige scheidingswater tussen Walcheren en Zuid-Beveland.

Stoofweg

Na de gemeentelijke herindeling in 1970, heeft men de tot dan gebruikelijke naam *Stooflaan* vervangen door de naam *Stoofweg*, die reeds in gebruik was voor de weg op het gebied van 's-Heer Arendskerke. De weg is genoemd naar de meestoof die bij Nicuudorp aan deze weg staat en die in 1826 is gebouwd ⁵⁷. De oudste naam is Lange weg, genoemd in de overlopers van 1648 ⁵⁸ en volgende jaren. Op de topografische kaart uit 1864 en in de wegenlegger van 1885 ⁵⁹ heet de weg West-Kraaijertscheweg. Vroeger werd door de bevolking ook wel de namen Kruusweg en Tomasweg gebezigd; de laatste naam naar de toenmalige eigenaar van de hoeve Landmanslust.

Van Steestraat

Evenals de Rijkstraat genoemd naar een bekende familienaam ⁶⁰ en de laatste burgemeester die uit de eigen bevolking hier werd benoemd: Nicolaas van Stee, geboren 5 augustus 1816 te 's-Heer Arendskerke en overleden te 's-Heerenhoek op 23 februari 1892. Hij was burgemeester van 1879 tot aan zijn dood.

Van Zijlstraat

Genoemd naar kapelaan B. van Zijl, die hier van 1934 tot 1939 heeft gestaan.

Vleugelhofweg

Genoemd naar de hoeve Vleugelhof die aan deze weg is gelegen. De oudere naam is Vierde dwarsweg waarvan de oudste vermelding voorkomt in de overloper van 1743 ⁶¹. In de overloper van 1623 wordt hij genoemd „den eersten dweerswegt op Heynkenssant” ⁶².

Vroonhoek

Deze wegnaam, genoemd naar de ten zuiden ervan gelegen veldhoek, kwam in

⁵⁴ Aanwezig in het archief van de landmeetkundige dienst van het Kadaster te Middelburg.

⁵⁵ WNZB Archief West Kraayert, Inv. nr. 28.

⁵⁶ GA Goes, Archief 's-Heer Arendskerke, Inv. nr. 532 f.

⁵⁷ Gevelsteen in de meestoof.

⁵⁸ WNZB Archief West-Kraayert, Inv. nr. 27.

⁵⁹ Als noot 3.

⁶⁰ Als noot 27.

⁶¹ Als noot 19.

⁶² Als noot 37.

Afb. 13. Kapelaan B. van Zijl, naar wie de
Van Zijlstraat is genoemd.

Afb. 14. J. B. G. Werri, naamgever van de
Werrilaan.

Werri, naamgever van de
an.

1969 in de plaats van de naam Ovezandseweg. In de wegenlegger van 1885⁶³ en op de topografische kaart uit 1864 heet de weg Zevende dwarsweg. De overloper van 1743 spreekt van Corten dwersweg⁶⁴, terwijl in 1772 een keer de naam 't Korte weegje voorkomt⁶⁵. In de volksmond heette vroeger de weg ook wel Veertig gemeetsweg naar het perceel De veertig gemeten dat ten noorden van de weg ligt.

Werrilaan

Genoemd naar Johannes Bernardus Gerardus Werri, geboren te 's-Heerenhoek op 25 november 1862 en daar overleden op 10 december 1945. Hij was vele jaren gemeenteraadslid en wethouder. De oude en vroeger meest gebruikte naam voor de weg is Zesde dwarsweg. Deze naam komt voor in de overloper van 1743⁶⁶ en ook in de wegenlegger van 1885⁶⁷. In de overlopers uit de 17e eeuw is de benaming steeds „dweersweg bij het Zuyrlandt”⁶⁸. In een transportakte uit 1643 heet hij „dweerswecht comende van 't Suerlant naer Calishouck”⁶⁹, terwijl in 1641 enkele keren de aanduiding Zuytwachtsen Cruysweg en Zuyden Kruysweg wordt gebruikt⁷⁰. Uit 1700 dateert de oudste vermelding van de naam Calishouckse weght⁷¹. In 1695 tenslotte wordt de weg aangeduid als Koenes padt⁷², genoemd naar de familienaam Coene. Reeds in 1637 is een Pieter Coene vermeld als eigenaar van een aan deze weg gelegen perceel land⁷³.

Westlangeweg

Naam die al sinds de inpoldering in gebruik is, ook voor de huidige Nassauweg. Thans alleen nog voor het gedeelte ten zuiden van de Werrilaan. Zie ook: Nassauweg.

Willibrordusstraat

Nieuwe straatnaam, genoemd naar de patroonheilige van de plaatselijke R.K. parochie.

⁶³ Als noot 3.

⁶⁴ Als noot 19.

⁶⁵ Lasonder 2747, fol. 23v.

⁶⁶ Als noot 19.

⁶⁷ Als noot 3.

⁶⁸ Als noot 37.

⁶⁹ Lasonder 2797, fol. 260v.

⁷⁰ Idem, fol. 215v en 218v.

⁷¹ Lasonder 2752, fol. 42.

⁷² Lasonder 2745, fol. 15v.

⁷³ Lasonder 2797, fol. 96v.

7. BOERDERIJ- EN HUISNAMEN

7.1. INLEIDING

Oude namen in deze categorie zijn schaars; in stukken van vóór 1800 zijn er slechts een klein aantal gevonden. Opgenomen zijn alle boerderijnamen die thans bekend zijn, en huisnamen voor zover deze vóór 1800 zijn vermeld. Latere huisnamen, vooral zijn dat namen van herbergen en café's, zijn huiten beschouwing gelaten. Van de bestaande boerderijen is achter de naam het huidige adres aangegeven; de betreffende namen zijn op de overzichtskaart (bijlage 6) ingeschreven.

7.2. NAMEN

Barbestein (Barbesteinweg 19)

Deze naam is ontleend aan het gelijknamige slot dat vroeger te Heinkenszand stond. Als boerderijnaam is de naam echter niet oud. De oudste vermelding ervan is gevonden op de uitgave 1914 van de topografische kaart. Vroeger heette de boerderij Dijkzicht¹. In de 17e eeuw heette de boerderij, óf het erbij behorende erf: Den Driest. Dit is op te maken uit een akte uit 1681 die op deze hoeve betrekking heeft en waarin is beschreven de verkoop door Jan Heyndrix Pover aan Mr Cornelis Kelle van „een schepenen pacybrief, sprekende tot laste van Cornelis Hoemaker, verseekert op een lanthouwe met haer gevolg, gestaen in den Nieuwen Cracijact (geseght den driest) op 4 gemeten 183 roeden, sijnde eygen erve...”² Op de hekpalen van de boerderij is de naam foutief aangegeven als Barbestyn.

Het Diaconiehuis

Deze benaming is slechts één keer gevonden: in een transportakte uit 1798³, waarin het huis als belending wordt aangegeven. Het stond aan de toenmalige Smitweg; de exacte plaats kon echter niet worden bepaald. Dat de naam toch meer als echte huisnaam gezien moet worden dan als soortnaam, blijkt mijns inziens uit de aanduiding *het* diaconiehuis. De diaconie had meerdere huizen in eigendom; in 1807 waren het er zes⁴.

De groene hofstede (Heinkenszandseweg 40)

Het is niet bekend hoe oud deze naam is. In geen enkele akte of register is de naam aangetroffen. In het boek van Van Wijk over boerderijnamen is de naam wel

¹ Zwart op Wit, nr. 18, december 1963.

² Lasonder 2752, fol. 26.

³ Lasonder 2747, fol. 126v.

⁴ GA Borsele. Archief 's-Heerenhock, Inv. nr. 15 (Eigendomsregister 1807 - 1810).

voor 1800 zijn er slechts
namen die thans bekend
zijn. Latere huisnamen,
beschouwing gelaten.
het adres aangegeven; de
schreven.

eger te Heinkensand
erste vermelding ervan
art. Vroeger heette de
51 het erbij behorende
die op deze hoeve be-
Heyndrix Pover aan
tot laste van Cornelis
estaen in den Nieuwen
ijnde cygen erve ..."
en als Barbestyn.

nsportakte uit 1798²,
nd aan de toenmalige
d. Dat de naam toch
naam, blijkt mijns in-
el meerdere huizen in

akte of register is de
namen is de naam wel

(1807 - 1810).

Afb. 15. Het fraaie woonhuis van de boerderij Barbestein.

Afb. 16. De Groene Hofstede, gezien vanaf de Beeldhoeveweg. Rechts op de voorgrond het restant van „t Schuytvlodt”.

genoemd, met de toevoeging „met hekposten uit de 18e eeuw”⁶. Voor de betekenis van de naam is geen verklaring gevonden. Wellicht bestaat er verband met de namen Blauwe hoeve, Roode hoeve en Witte hoeve, alle te Ovezande⁶.

Het Groenlant

Deze huisnaam is slechts één keer aangetroffen en wel in het actenboek 1639-1752 van de Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente⁷. In het verslag van het consistorie, gehouden op 2 januari 1712 staat te lezen: „Hier op is gehuurt het huysje van den Ouderling Jan Du Mont, dat genaamt word het Groenlant, voor twintigh guldens in het jaar, sijn aanvank neemende met den eersten Meij 1712, en die huurpenningen sullen van de diakonie betaalt werden. Het gehuurde huys sal bewoont worden van Elijsabeth Lodewijks, weduwe van den overledene meester Geeraard Polije met haare kinderen en ook van Elijsabeth Fransc van Laare off een andere in haar plaats.”

Hoewel de plaats van het huisje niet bekend is, is het mogelijk hetzelfde dat door Jan Dumon in 1705 gekocht werd en dat in de Rijkebuurt stond⁸. Dit zou dan een mogelijke verklaring van de naam opleveren, omdat veel land in de Rijkebuurt (laag) weiland, dus altijd *groen* was en is⁹.

De Hooge deure

De herberg met deze naam stond in de Voorstraat op de plaats waar nu hotel De Korenbeurs staat (Heerenstraat 17). De oudste vindplaats van de naam is een akte uit 1716, waarbij Pieter Westdorp een hypotheek van £ 166-13-4 (= f 1000) neemt op de herberg¹⁰, die hij in 1719 verkoopt aan Joos de Lasabel¹¹. De weduwe de Lasabel verkoopt op haar beurt in 1722 de herberg aan Jans de Vriese¹². Bij al die gelegenheden is de naam vermeld. Verder is de naam niet aangetroffen.

Landmanslust (Stoofweg 24)

Ook deze boerderijnaam komt in slechts weinig stukken voor. Het is de enige boerderijnaam in 's-Heerenhoek die vermeld is op de oudste topografische kaart uit 1864. Merkwaardig genoeg is juist deze naam thans bij de bevolking vrijwel niet bekend. Dat het gebruik ervan ook vroeger niet steeds algemeen was, blijkt ook wel daaruit dat bij verkoop van de boerderij op 31 mei 1917 in het veilingboekje de naam niet wordt genoemd. In het boekje voor de verkoping op 27 augustus 1937 daarentegen wordt de naam wel gebruikt¹³.

⁶ Vinc. van Wijk, Boerderijnamen. Over hun oorsprong, geschiedenis en betekenis. 2e druk. Leiden, 1948. blz. 77.

⁷ Zie ook: J. Boonman, Toponymie Borssele etc.

⁸ RA Zeeland, Archief van de Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente van 's-Heerenhoek - Nieuwdorp, Inv. nr. 1.

⁹ Lasonder 2745, fol. 56v.

¹⁰ Zie voor de betekenis van „Groene landen” ook: Beckman, Dijk- en Waterschapsrecht, 1e deel, blz. 731.

¹¹ Lasonder 2752, fol. 91v.

¹² Lasonder 2745, fol. 85.

¹³ Idem, fol. 89v.

¹⁴ Beide boekjes: GA Goes, Archief Tenschhoek, Inv. nr. 300.

... Voor de betekenis
... er verband met de
... ezande ⁶.

... het actenboek 1639 -
... verslag van het con-
... is gehuurt het huysje
... enlant, voor twintigh
... en Meij 1712, en die
... t gehuurde huys sal
... n overledene meester
... Franse van Laare off

... mogelijk hetzelfde dat
... ouurt stond ⁶. Dit zou
... veel land in de Rijke-

... ats waar nu hotel De
... van de naam is een
... n. 166 - 13 - 4 (-
... n Joos de Lasabel ¹⁴,
... herberg aan Jans de
... is de naam niet aan-

... oor. Het is de enige
... e topografische kaart
... de bevolking vrijwel
... algemeen was, blijkt
... i 1917 in het veiling-
... verkoping op 27 au-

... s en betekenis, 2e druk.

... te van 's-Heerenhoek -

... en Waterschapsrecht, 1e

Afb. 17. Hoeve Landmanslust aan de Stoofweg. Opname: 1973.

's Lands Welvaren

Dit is de naam van een herberg die stond op de plaats van de huidige panden Heerenstraat 11 en 13. De eerste keer dat de naam is genoemd, is in 1708 als Heindrick Cornelisse de Jonge het huis verkoopt aan Anthony Ossewaerde ¹⁴. Uit datzelfde jaar is ook de vermelding Slanswelvaart ¹⁵. In 1712 wordt het huis twee keer verkocht, steeds met vermelding van de naam. Eerst in 1725 is er sprake van dat het huis een *herberg* is ¹⁶. Ook in 1754 komt de naam nog een keer voor ¹⁷ later niet meer.

Als het huis in 1791 wordt verkocht, wordt het genoemd Het Waterschip. Zie verder bij die naam.

Lillo

Deze boerderijnaam dateert reeds van vóór 1732. Het „hoeffe” stond op de plaats van de woningen Molendijk 49 en 51. Zie voor de behandeling van deze naam de beschrijving van de gelijkkluidende veldnaam (nr. 29).

De patientie

In de rekening over de goederen van de wezen Cornelis en Joannis Abels, afgehoord op 14 juni 1685 door schout en schepenen van 's-Heerenhoek, staat de volgende uitgave genoteerd: „10 juni 1681 betaalt in de herberge de patientie om

¹⁴ Lasonder 2745, fol. 64.

¹⁵ Lasonder 2751, fol. 58.

¹⁶ Lasonder 2745, fol. 92v.

¹⁷ Lasonder 2752, fol. 178.

met de schout Spellemacker te spreken L 0 - 1 - 0"¹⁸. Van deze naam zijn geen andere vermeldingen gevonden. Ook is niet bekend waar de herberg stond. Patientie betekent: geduld.

De Roover

Dit huis, waarvan de naam slechts één keer is gevonden, moet gebouwd zijn tussen 1794 en 1799. Op 29 november 1794 verkocht Dingnis Jacobse Onderdijk aan Marinus Ruster „een partijtje grond, groot den nombre van 40 roeden, gelegen in den Nieuwen Craayer en aldaar in den Grootten Roover". Marinus Ruster heeft op dit stukje grond een huis gebouwd, want zijn weduwe, Janna van de Weele, verkocht op 25 mei 1799 aan Pictet Spruit „een woonhuis en erve, groot 40 roeden, genaamd de Roover, staande en leggende in den Nieuwen Crajert 's-Heerenhoeks ambacht in de Grootte Roover"¹⁹. Het huis heeft dus zijn naam ontleend aan de veldnaam van het perceel waarop het werd gebouwd.

De Swane

Van dit huis is slechts twee keer de naam gevonden. In de rekening d.d. 21 januari 1668 van het sterfhuys van Andries Costen, „Goescjaermart 1666 van de peste gestorven", komt onder de ontvangstposten voor de huur van „het huys, genaemt de Swane, gestaen tot Calishouck, sijnde een oude en vermaerde herberg daer inwoont Christina van der Fie (= Van der Heyde), weduwe van Joos Israël"²⁰. Ook in een latere rekening betreffende dezelfde boedel wordt het huis genoemd.

Vleugelhof (Vleugelhof 2)

Het woonhuis van deze boerderij is, blijkens het ingemetselde jaartal in de oostelijke gevel, gebouwd in 1714. De naam zal, evenals bij de Vleugelshock, ontleend zijn aan de familienaam Vleugel. Zie ook de beschrijving van de veldhoek Vleugelshock. Als bijzonderheid van deze naam kan nog vermeld worden dat de dichter Lou Vleugelhof (pseudoniem van L. de Jonge), zijn naam aan deze boerderij heeft ontleend, omdat zijn voorvaders deze hebben bewoond.

Het Waterschip

De herberg met deze naam, die in 1791 door Adrian Jacobzen Onderdijk aan Jacobus Wirtz werd verkocht²¹, is dezelfde die eerder de naam droeg 's Lands Welvaren. Een andere vermelding dan deze ene is niet ontdekt.

Weelhoeve (Molendijk 47)

Deze boerderij is genoemd naar het vroeger ernaast gelegen water (zie de beschrijving bij de watervallen). De naam is nog algemeen bekend. Oude schriftelijke vermeldingen zijn niet gevonden; wel een boekje van de verkoping op 22 november 1906 waarin de boerderij is omschreven als: „de Hofstede, genaamd „De Weel" ... aan het dorp 's-Heerenhoek"²². De hoeve werd toen gepacht door P. de Jonge.

¹⁸ Lasonder 2759.

¹⁹ Lasonder 2747, fol. 105.

²⁰ Idem, fol. 133.

²¹ GA Gocs. Archief van de Weeskamer. Voorlopig nr. 883.

²² Lasonder 2747, fol. 86.

²³ Als noot 13.

deze naam zijn geen
herberg stond. Pa-

et gebouwd zijn tus-
s Jacobse Onderdijk
van 40 roeden, ge-
Roover 19. Marinus
weduwe, Janna van
onhuis en erve, groot
en Nieuwen Crajert
heeft dus zijn naam
bouwd,

ening d.d. 21 januari
666 van de peste ge-
het huys, genaemt de
herberg daer inne-
Joos Israël" 22. Ook
is genoemd.

jaartal in de ooste-
gelshoek, ontleend
de veldhoek Vleu-
orden dat de dichter
aan deze boerderij

bzen Onderdijk aan
naam droeg 's Lands

ater (zie de beschrij-
de schriftelijke ver-
ng op 22 november
aand „De Weel” ...
door P. de Jonge.

Afb. 18. Willibrordushoeve.

Willibrordushoeve (Molendijk 55)

Deze vrij recente boerderijnaam is vrijwel onbekend en heeft nooit algemeen in-
gang gevonden. De naam is omstreeks 1918 gegeven door de toenmalige eigenaar,
een R.K. grootgrondbezitter, die al zijn boerderijen naar een heilige noemde. Hier
betreft het de patroonheilige van de R.K. parochie 's-Heerenhoek.

BIJLAGEN

BIJLAGE I

Lijst van personen die geïnterviewd zijn over veldnamen

P. Adriaanse	Ovezande	J. de Jonge	's-Heerenhoek
P. de Baar	's-Heerenhoek	Jac. de Jonge	Lewedorp
A. Blok	Heinkenszand	P. de Jonge	's-Heerenhoek
D. Boonman	Heinkenszand	W. de Jonge	Ovezande
M. Boonman	's-Heerenhoek	A. Knuit	's-Heerenhoek
M. Boonman	's-Heerenhoek	H. de Kooning †	's-Heerenhoek
P. Boonman	Nieuwdorp	N. de Kunder	's-Heerenhoek
A. van Bremen	's-Heerenhoek	C. Martens	's-Heerenhoek
Mevr. J. Courtin- Picters	's-Heerenhoek	C. Martens	's-Heerenhoek
Chr. Dekker	Nieuwdorp	A. Moison	's-Heerenhoek
H. Dekker	's-Heerenhoek	M. Nijsten	's-Heerenhoek
A. van den Dorpel †	Heinkenszand	L. Oosthoek	's-Heerenhoek
Albr. van den Dries	's-Heerenhoek	B. Parce	's-Heerenhoek
W. van den Dries	Heinkenszand	P. van de Pas	's-Heerenhoek
H. Franse †	's-Heerenhoek	J. Pompernelle	's-Heerenhoek
J. Franse	's-Heerenhoek	L. Priem	's-Heerenhoek
P. van Garsel	Heinkenszand	P. Raas	's-Heerenhoek
A. van Gesselle	's-Heerenhoek	W. J. Raas †	's-Heerenhoek
A. Goense	's-Heerenhoek	Albr. Remijn	's-Heerenhoek
P. M. Goense	's-Heerenhoek	J. Remijn	's-Heerenhoek
J. Goud	's-Heerenhoek	M. Rentmeester	's-Heerenhoek
H. Grim †	's-Heer Arendskerke	D. Rijk	's-Heerenhoek
C. Grim	Heinkenszand	Huib Rijk	's-Heerenhoek
C. Grim	's-Heerenhoek	J. Rijk	's-Heerenhoek
J. Grim	Heinkenszand	W. Rijk	's-Heerenhoek
F. Grimminck	's-Heerenhoek	J. Schricks	's-Heerenhoek
J. Grimminck	's-Heerenhoek	P. Sinac	's-Heerenhoek
L. Grimminck	's-Heerenhoek	M. Slaakweg	's-Heerenhoek
J. Hoondert	Heinkenszand	H. Smits †	's-Heerenhoek
J. Hoondert	's-Heerenhoek	M. P. Timmerman	Lewedorp
W. Huizen	Borsselle	J. Verdonk	's-Heerenhoek
C. Janse	Heinkenszand	L. Verdonk	's-Heerenhoek
L. Janse	's-Heerenhoek	N. Verdonk	Nieuwdorp
A. J. de Jonge	's-Heerenhoek	J. Vermculen	's-Heerenhoek
D. de Jonge	's-Heerenhoek	C. Vermue	Nieuwdorp
		C. J. Vermue	Nieuwdorp
		Jac. Vermue †	's-Heerenhoek

Jac. Vermue	's-Heerenhoek	L. van 't Westende	's-Heerenhoek
M. de Vos †	's-Heerenhoek	P. van 't Westende	's-Heerenhoek
F. van de Waart	's-Heerenhoek	J. de Winter †	Lewedorp
J. Werri	's-Heerenhoek	L. de Winter	's-Heerenhoek
A. van 't Westeinde	's-Heerenhoek	P. de Winter	's-Heerenhoek
P. van 't Westeinde	's-Heerenhoek	J. Witkam	's-Heerenhoek

BIJLAGE 2

Index op de familienamen

Namen die voorkomen in de noten zijn niet opgenomen.

Abelss	65	Ilattinga	18
Ars	45	Heyde, van der	66
Baan, van der	16	Hingman	11
Bats, de	47	Iloc(de)maker	26-62
Bavickhove	58	Hollestelle	14
Beckman	25	Ioltkamp	54
Beieren, van	55	Horsigh, van	54
Bisschop	46	Houthoven	46
Boonman	14-20	Hubregtsc	46
Bosschaert	34	Israël	66
Braam	59	Jans	58
Brouwer	11-20	Jonge, de	45-47-65-66
Bijleveld	26	Kelle	62
Bijlo	18	Keyzer, de	45
Capello	55	Koene	61
Claus	31	Kuyper	11-16
Coene	61	Laarc, van	64
Costen	66	Lasabel, de	64
Courtin	42	Lenshoek	10-26-33-37-43-44-46-47-48-49
Crommon	31	Leijnsen	34
Dregmans	54	Lodewijks	64
Du Mon	64	Macchils	30
Eie, van der	zie: Van der Heyde	Mattheusse	22
Eykeren, van	39-40	Nieuwkamer	46
Geertsse	27-56	Onderdijk	66
Ghijsen	25	Ossewaerde	65
Glockman, von	48	Perponcher (Sedlnitzky), de	11-24-40
Godin	26	Polije	64
Goense	45	Pover	26-27-38-62
Groenou	46	Prins	34
Gysbrechtsse	27	Pruijst	39
Gysseling	14		

de 's-Heerenhoek
 de 's-Heerenhoek
 Lewdorp
 's-Heerenhoek
 's-Heerenhoek
 's-Heerenhoek

18
 66
 11
 26-62
 14
 54
 54
 46
 46
 66
 58
 45-47-65-66
 62
 45
 61
 11-16
 64
 64
 0-26-33-37-43-44-46-
 47-48-49
 34
 64
 30
 22
 46
 66
 65
 (nitzky), de 11-24-40
 64
 26-27-38-62
 34
 39

Raas 30-49-50
 Rentmeester 45
 Roman 16-18-20
 Roover, de 43-44
 Ruster 66
 Rijk 45-58
 Schipper 30-33-58
 Schönfeld 20-25-30
 Schuitvlot 21
 Smallegange 27
 Smit, de 16-18-22
 Spelier 31
 Spellemacker 66
 Spruit 66
 Stee, van 53-59
 Stevense 45-46
 Timans 52-53
 'Tomas 54-59
 Valekenisse, van 23
 Vermue 33-46
 Visscher 16-18-20

Vleugel 27-28-45-66
 Vleugelhof 28-66
 Vogel 48
 Vries, de 16
 Vriese, de 64
 Waard, de 11-17
 Watervliet, van 11-21
 Wcele, van de 66
 Werri 60-61
 Westdorp 64
 Westdijk 40
 Westkerke 34
 Winter, de 28
 Wirtz 66
 Witboom 38
 Wijk, van 62
 Zonnemaire, van 49
 Zuidhof 47
 Zwemer 48
 Zijl, van 59-60

BIJLAGE 3

Index op de toponiemen van 's-Heerenhoek

Van namen waarvan geen schriftelijke vermelding bekend is, is alleen de dialectvorm opgenomen. Bij namen die wel uit schriftelijke stukken bekend zijn, is de dialectvorm weggelaten.

Achter d'iezere 'ekkens	38
Achtersnoek	58
Achterste blik'oeck	40
Achtersten 'oeck	43
Achterstraat	58
Achterweg	58
Acht gemeten	42
Agterste weye	49
Agtien gemeethoek	45-48
Ambachtsheerenhoek	16-18
'Andvêêger	33
Anthonie Braams weg	59
Appelcreke	22
Barbestein	26-51-62-63
Barbesteinweg	51-62
Beeldhoeveweg	34-51-63
Benedenstraat	16-52-55
Bersalia	14
Blik (met varianten)	25-38-40-41-42
Blik en 'andvêêger	33
Blik'oeck	40
Blikken (met varianten)	30-31-36-37-40-41-42
Blikpad	51-52-57
Blikweye	34-40-41-52
Bôôgert + Boomgaard	32-53-54
Bôômweie	33-57
Borssele	10-11-14-16-19-20-24-27-29-31-48-62
Bosgaardhoek	34-46
Brinsila	14
Brumsale	14
Burgemeester Timansweg	31-51-52-54
Burgemeester Van Horsighstraat	12-54
Bus	40
Calishoek (met varianten)	16-18-27-52-61-66
Calishoucse weght	61
Cingel	52
Cingeldijk	14-52-54
Corten dwersweg	61

d is, is alleen de dialect-
 ukken bekend zijn, is de

-42

24-27-29-31-48-62

Craeyertsen dijk	56
Danker Stevensehoek	45-46
Deken Holtkampstraat	54
Deken Tomaslaan	54-58
Diaconiehuis	62
Diekweidje	44
Doeldijk	52
Doelhof	31-52
Dorpstraat	51-55
Dorpswatergang	19
Dregmansstraat	54
Driedijk	16-42-51-52-54
Driest	62
Dijkstallen	46
Dijkzicht	62
Dwarsweg (met varianten)	55-58-59-61
Elf gemeten	34
Emmastraat	32-51-54
Gat van den diek	57
Gat van Heynkenssant	22-23
Geere	49
Gemeene zake	31-45
Goesestraatweg	51-55
Gouden lanktaarn	30
Grindweg	55
Groene hofstede	43-62
Groene weg	38-51-57
Groenlant	64
Groote Plate	26-63
Grooten Roover	44
Grôte rôôver	44
Grooten Blikhoek	24-25-26-28-30-37
Grôte weie	33
Groten Bisschop	46
Heerengat	19-20-32-33
's-Heerenhoek	7-9-10-11-12-16-18-19-20-24-27-28-29- 31-32-39-41-43-44-45-46-47-48-49-50- 51-52-54-56-58-59-61-62-64-65-66
's-Heerenhoekse gadt	19
's-Heerenhoekse dijk	41
's-Heerenhoekse Zandweg	55
Heerenstraat	52-55-58-64-65
Heinkenszandseweg	27-34-42-55-57-62
Heynkensantsche gadt	21-22-23-42
Heynkensants kreke	23

Heynkenssantsche binnengat	22-36
Hoedemakershoek	26
Hoofdstraat	51
Hooge deure	64
Hoogenhoek	46
Hoogh blick	40-41
Industrieweg	52
Jacoba van Beierenpad	55
Jan Hubregtsehoek	46
Janneken Povers hoeck	38
Josephs blick	49
Kalverweytje	49
Kees'oecksje	33
Keizers'oeck	45
Kerkepad	51-55
Kerkhoek	27
Kerkhofspadje	55
Kerkstraat	51-52
Kerkweie	37
Kiekuut	43
Killers'oeck	16
Klaverweye	49
Kleinen Blikhoek	26-33
Kleinen Roover	43
Kleine Plate	26
Klôôster	41
Koenes Padt	61
Koningin Julianastraat	58
Kootjesland	39
Korenbeurs	64
Korte rôôver	44
Korte stikken	40
Korte weegje	61
Kreckhoek	26-40
Kromme kreek	19
Kromme weie	30-41-45
K'rtijnes land	42
Kruusweg	59
Kuypersdijk	12-52-55
Lage Plate	37
Landmanslust	59-64-65
's Lands Welvaren	65-66
Langen 'ols	29
Lange Noordweg	56

Lange rek	30
Lange rôôver	44
Lange stik	38
Lange stikken	38
Lange stuk	49
Langeweg	57-59
Lange weie	33
Lange Zandweg	55
Lapje	33
Laustra	56
Lêêge weie	32-33-41
Leeg Plate	37
Lêêgje	38
Lillo	34-35-55-65
Maalweg	56
Maostraat	56
Marktstraat	56
Merietestraat	56
Meul'oeck	30
Meulweidje	34
Middelburgsestraat	12-56
Middelhoek	27-34-38-46
Middelsten hoek	50
Middelweg	56-57
Midden'oecksje	45
Mispitweie	33
Molendijk	26-34-38-51-56-57-65-66
Moolhoek	27-30-34
Moolpadje	51-57
Moolwegje	57
Nassauweg	12-18-26-38-51-54-56-61
Negen gemeten	44
Nieuwe Kraayertpolder	10-11-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26- 27-28-30-32-36-37-38-40-42-44-46-47- 48-49-57-62-66
Nieuwe Kraayertsedijk	57
Nieuwe Vaathoek	48
Nieuwe weg	56
Nieuwe West-Kraayertpolder	10-12-18-29-52
Nieuwe wijk	54
Nolettie	39
Nollthoek	39
Noorthoek	27
Noordlangeweg	56
Noordoosthoek	27
Noordweg	56

'Oeksje	44
'Oek van 't pak'uus	52
'Oek van Wesdiek	40
'Olle weie	43
Onder an 't durp	55
Ôoge weidjes	36
Oostbisschop	47
Oostlangeweg	51
Oostrover	47
Oostweg	51
Oude binnegat	20
Oude Heynkenssantsche Schuytvlodt	21-22
Oude Kromme kreek	19
Ovesantsche gat	20-22
Ovezandsweg	61
Paardegat	16-20
Paardengatsche Watergang	20-23
Paerdemerct	20
Paereweie	43
Pakhuisstraat	57
Parochieput	19-21-32
Paroghijvate	32
Pastoorshoek	27-40-47
Patientie	65-66
Patrijzenpad	54-58
Plaate	26
Prinses Julianastraat	51-58
Prins Hendrikstraat	19-51-52-55-57-58
Prochyhof	32
Puntweie	30
Rietbus	43
Rietboschen	50
Rocipitten	41
Roover	43-66
Rôôvers'oeck	44
Rôôverweie	44
Rijcken beurse wegh	18
Rijkebuurt	18-37-47-57-64
Rijkstraat	58
Schippersblik	33-58
Schippers'oeck	30
Schippersweg	33-57-58
Schoolmêester	39
Schoolweie	37
Schotte	32

Schotweg	58
Schuitvlot	42-43
Schuurslot	42-43
Schuytvlodt	21-42-63
Simon de Batshoek	47
Sloeweg	12-59
Smitsweg	58-62
Stationsweg	57
Stêênbakkerieë	39
Stoofhoek	47
Stooflaan	51-59
Stoofweg	52-57-59-64-65
Swane	66
Swemmershoek	47
Têêuwes'oeck	38-39
Tien gemeten	30
Tol	43
Tol'oeck	43
Tomasweg	59
Toon Braams weg	59
Tussenweg	57
Uitslag	37
Vaathoek	48
Van Steestraat	59
Van Zijlstraat	59
Veertig gemeethoek	27-42
Veertig gemeetseweg	61
Vêêrtig gemeten	45-61
Verborghoek	48
Vierde dwarsweg	59
Vierentwintig gemeethoek	48
Vierentwintig stikken	44
Visserie	23
Vleugelshoek	27-38-48-66
Vleugelhof	28-38-59-66
Vleugelhofweg	51-57-59-66
Vleugels of Vogelshoek, A.	45-48
Voorbuurte	55
Voorlandt	39
Voorsten 'oeck	43
Voorste rôôver	44
Voorste weye	50
Voorstraat	55-64
Vroonhoek	28-49-59
Vijfde dwarsweg	55

Waterschip, Het	65-66
Weel, De	21-22-23-36
Weelhoef	66
Wêêlweien	34-35
Werrilaan	37-51-61
West Bisschop	48
West-Borssele	14-20
Westhock	24-28
West-Kraayertpolder	10-11-18-19-25-28-29-30-31-46-47-59
West-Kraaijertschedijk	54-56
West-Kraaijertscheweg	59
Westlangeweg	57-61
Westmiddelweg	57
West Rover	48
Westweg	57
Willibrordushoeve	37-67
Willibrordusstraat	61
Wintershoek	28
Wissebusje	44
Witbôôm	38
Witte dam	41
Wijk, de	54
Zandpitweie	42
Zandputten, De	49
Zandweg	55
Zesde dwarsweg	61
Zestien stiksjes	43
Zevende dwarsweg	61
Zevenhuizen(straat)	52-54
Zevenkoten	16-52
Zeven stikken	33
Zonnemairchok	49
Zuidoosthoek	28
Zuidwesthoek	28
Zuyden Kruysweg	61
Zuytoosthouck	24
Zuytwaertsen Cruysweg	61

BIJLAGE 4

Herkomst van de afbeeldingen

Afbeelding:

1	Getekend door de schrijver.
2, 13 en 14	In bezit van de schrijver.
3	Rijksarchief in Zeeland. Reproductie door het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.
4, 5, 6, 7, 8, 9,
16, 17 en 18	Foto's van de schrijver.
10 en 12	Gemeentearchief van Borsele.
11	Pater L. W. Rijk O.Praem., Postel, België.
15	Werkgroep Kleine Monumenten van de Heemkundige Kring De Bevelanden. Foto van de schrijver.
bijlage 5	Getekend door de schrijver.
bijlage 6	Getekend door de schrijver op een ondergrond van de Topografische Kaart, schaal 1 : 10.000, uitgave 1972.

